

NEPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Világnézetek

malomkövei között...

Még nem tudunk seregszemlét tartani, mert még a harc idejét éljük. Még nem szűnt meg a közép- és keleteurópai zsidóság tragédiája. A lengyel nép néhány hét alatt omlott össze; a zsidóság sajátos strukturájának adottsága az, hogy a mi népi tragédiánk másiéle, mint a cseheké, más, mint a lengyeleké, más, mint a többi népeké. Igaz viszont, hogy a feltámadásunk is nehezebb és népi életünk ujjászületése is tovább tart, mint más népeké. Mi kétezer éve vágyódunk népi élet után és még most is, amikor annyira üldöznek bennünket, keserves megpróbáltatásokon kell átmenjünk és hallatlan erőfeszítéseket kell tegyünk, hogy újra népként élhessünk.

A dráma kellős közepén vagyunk még. Előbb tönkrement a zsidó népnek vagyonos és nyugati szellemben élő elitje: a német zsidóság. Nem a tipikus népi életet élő tömegzsidóság volt a németországi, hanem a világi tudásban képzett, vallásától nagyrészt távolálló kulturzsidóság. A hitleri éra vagyonszereléssel, koncentrációs táborral, kiutasítással, templomégetéssel és testi-lelki elnyomással széjjelmorzsolta őket. Nürnberg törvényei felőrölték a zsidóságot a német határokon belül.

Következett gyors egymásutánban az osztrák zsidóság drámája, majd a cseh és szlovák zsidóságé. Ausztria összeomlása már a nyugati és keleti zsidóság együttes tragédiája is volt, de aránylag nem nagyszámú zsidóság pusztult el. A bécsi zsidóság a világ zsidóságának egyik élcsapata volt, ragyogó multtal és sivár jelennel. Most csak vigasztalan jövő áll azok előtt, akik még nincstelenségükben ott maradtak. Kétségbeesett jankiáltás érkezik onnan, mert a bécsi zsidóság a szó legszorosabb értelmében éheznek; külön mint egy nagyváros hadiállapotban levő lakosságá, plussz mint sorsüldözött, lenézett, nincstelennek tett zsidók.

A cseh zsidóság sorsa csak hajszalnyival jobb, mint a többieké, akik a Reich keretén belül élnek. A cseh protektorátus nem német vezetői elég jóakaratot tanúsítanak, de fölöttük ott van a büntető kéz, amely elvette a cseh népi önállóságot is.

Nincsen még hét éve, hogy a nemzeti szocializmus uralomra került és ott tartunk már, hogy az európai zsidóság elitje után rákerült a sor az igazi, nagy és megdöbbentő tömegtragédiára: a lengyel zsidóság pusztulására. Három és félmillió, nagyrészt vallási alapon álló, tradíció-hű zsidóság, a zsidó szellemiség végvára került az őrlőmalomba. S mintha valami földöntúli nagy rendező irányítaná a zsidó tragédiajátékokat, itt egyszerre indult meg az őrlőma-

lom két köve, hogy a zsidóságot „megörölje”. Az egyik: karddal és gyilokkal, gyűlölettel és kiméretlenséggel, a másik: egy zsidó szempontból hasonlóan veszedelmes fegyverrel: az Eszmével. A német részre került zsidóság talán még remélheti, hogyha a nemzeti szocialista éra megszűnik, tovább élheti vallásos és tradíciókhoz ragaszkodó életét. De a másik rész: ott felmorzsolódásra van ítélve a zsidó élet. Ott a Gyár és a Gép lett az Isten, amelyet alázattal kell szolgálni minden élő lénynek. Ott a Ráció lett az uralkodó plánéta, amely előtt térdre kell hullani mindenkinek. Ott az új vallás fanatikus szektárusai, a Kollektívizmus előtti alázatos hódolatot hirdetik, amely a zsidó lényeg halálát is jelenti.

A kelet- és középeurópai zsidóság tömegtragédiáját kortársi szemmel nem is tudjuk eléggé felmérni. Hiszen nincs vége még a nagy „szinjátekknak”. De kétségtelen, hogy olyan korban élünk, amikor az európai zsidóság ezeréves történelme után kell pontot tegyünk. Ezer éve él Európának eme részein a zsidóság. Küzdelem, vér, könny és pogromok ezrei jelzik ennek az évezrednek mérföldköveit. De a zsidó

Vilnát, a zsidó tudományos élet európai centrumát, az oroszok Litvániának adják

Kaunas. — A litván főváros izgalmas napokat él át. Rastikis tábornok, a litván hadsereg parancsnoka repülőgépen Moszkvába utazott. A litvánok elfogadták a Moszkva által tett javaslatot és valószínűleg aláírják a szovjet-litván egyezményt. Jól értesült forrásból jelzik, hogy Litvánia tengeri és légibázist biztosít a szovjet részére, ezzel szemben Oroszország átengedi Vilnát a litvánoknak. A város helyorségét orosz egységekből állítanák össze, közigazgatásilag azonban a litvánoké volna.

Vilna lakosságának 50 százaléka zsidó és az európai zsidó tudományos életnek központja. A vilnai zsidóság mindenkor az európai zsidóság szellemi elitjének volt központja. E városban már a XV. században jelentős zsidó centrum volt. A „litván Jeruzsálemnek” nevezett város régóta vetélkedés tárgya volt a litvánok és lengyelek között, míg a mostani háború utáni

„lényeg” nem pusztult el sohasem. Csak vándorolt, csak hajszoltan bukdácsolt a történelem rettentő szinpadán.

A dráma most ért tetőfokára. Hatmillió zsidó áll a shakespearei sötét színekkel aláfestett történelmi változások központjában. Az igazi „lenni, vagy nem lenni” most mutatkozik a halálfejes koponya előtt. Lesz-e még új élet a romokon? Megmenthető, újraéledhet-e ez a milliós zsidó tömeg? Emberi és zsidó szempontból egyaránt ez a borzalmas kérdés mered elénk. S mi tétován, gyöngye emberi erőnk tudatában, nem tudunk választ adni. Csak az isteni gondviselés adhat rá választ a jövőben.

Ha van reménysugár, az csak kettő lehet. Az egyik: hogy a francia-angol háború eredményesen mérkőzik a nemzeti szocialista uralom ellen és újra eljön még a humanitásnak, az emberi megértésnek tisztultabb korszaka, amikor nem a Tank és Gépfegyver lesz az Ur. A másik reménysugár: a zsidó-arab kibékülés, amely annak előjele, hogy elkövetkezik Palesztinában a zsidó országépítés nyugodtabb korszaka és ebből a vérgőzös, örült világtakatlizmából a zsidó génusz hazája földjén fog ujjáébredni. Az lesz a nagy pozitívum, ha felépül mégis a zsidó állam, mert az Örökkévaló meg kell jutalmazza azt a tengernyi szenvedést, amely a világ zsidóságát sújtja. S ennek legszebb jutalma a zsidó állam volna. Nem az, amelyről Hitler nevében beszélnek: Lengyelország romjain épülő zsidó államalkotás, hanem a hamisítatlan igazi zsidó állam: Palesztinában.

német-szovjet megegyezés az oroszoknak juttatta.

Az oroszok Vilna város katonai parancsnokává Sapiro zsidó tábornokot nevezték ki és a munkástanácsok tagjává egy zsidó gyár munkást, Silberstein Ábrahámot is megválasztották. A nemzsidó munkások bizalma is benne összpontosult, mert eddig is mindenkor önzetlen szószólója volt a munkásság érdekeinek.

Vilna városának Litvániához való csatolása reményt nyújt arra vonatkozólag, hogy a zsidó tudományos életnek ez a centruma nem vész el a világ zsidósága számára. A JWO, a jiddis-tudományos akadémia, valamint más világjelentőségű intézményei továbbra is dolgozhatnak. Az is lehetséges, hogy a szovjetben levő zsidó tudományos munkálkodás, könyvkiadás is Vilna felé fog ezentúl gravitálni.

A lengyel szabadságharcokban, együtt vérezték a zsidók és lengyelek

Berek Joselevits, a bátor szabadságharcos és hadvezér — Felkelések forradalmak, cári zsarnokság, alkotmány és mindenütt kiomlott ártatlan zsidó vér

A zsidók nagy szerepet játszottak mindenkor a lengyel felkelésekben és háborúkban. Ebben a most lezajlott „villámháborúban” újra együtt harcoltak a zsidók és lengyelek. Ahogy a hivatalos zsidó jelentések írják, az összes régebbi ellentétek eltűntek. Mintha a régi időkbeli tünt volna elő, az a 114 éves nadvorinai, keletgalíciai községbeli zsidó, aki felajánlotta szolgálatait a lengyel hadseregnek. Ez a Festinger Eljahu nevű 114 éves bátor zsidó 1848-ban résztvett a szabadságharcban, amikor 23 éves volt. Ilyen példával tud szolgálni a mai lengyel zsidóság, meg azzal, hogy Varsó védelmében Jom Kipurkor is dolgoztak a lövészárkokban és a légvédelmi pincék építésében. A lövészárkokban kátfános, hosszuszakállú zsidók „jarmekli”-ével fejkön ellenséges bombázás közben sem hagyták ott munkahelyeiket és a németek által bombázott árkokat, ahol az engesztelés napját is hősiiesen ott töltötték helyeiken. Az öregek együtt harcoltak és haltak meg a chéderyermekkel. Chasszid zsidók, zsolárokkel ajkaikon a „viduj”-t mormolva mentek rohamra és amikor robbant a bomba, a halál vártában kiáltották a „Semá Jiszroel”-t. Ezek a zsidó hősök leszármazottai azoknak a régi zsidó hősöknek, akik évszázadokkal ezelőtt is és a véres századokban is mindenkor megállták a helyüket.

A mai hősi korban emlékeznünk kell a régiekről is, akiknek egyik legnagyobb hőse Berek Joselewitz volt, aki nem csupán hadvezér volt, hanem igazi hős, aki a lengyelek harcmézején halt meg. Szomorú, hogy a mai időkben még hősi harci dalokat kell zengeni a krónikás. Szívesebben írának könyvekről, tudományról, művészetről, mint vérről, harcról, bombákról és rombadőlt zsidó házakról.

ZSIDÓK SZEREPE AZ 1830—31-ES FÖLKELESBEN.

Relative nem vettek nagy részt ebben a fölkelésben a lengyel zsidók. Csak ott vettek részt nagyobb számban, ahol a fölkelés nem viselte magán az arisztokratikus karaktert, hanem tömegharc jellegét vette fel. Ezek a területeken a forradalmi csapatok soraiban vettek részt. Érdekes, hogy egy S. Hernisz nevű zsidó felajánlotta annakidején Chlopicki diktátornak azt, hogy egy külön zsidó légiót alakítanak, amit a felkelés vezére erősen visszautasított, amint hogy hajlandók voltak már az akkori katonai körök is éles határvonalat húzni a zsidók és lengyelek között. Ez ma nem állott fenn, mert a lengyel hadsereg soraiban több, mint 10 százaléka volt a zsidó és a katonákról a német hadvezetés is elismerte, hogy hősiiesen harcoltak. Így a zsidó katonák is. Csak a vezetésben volt a hiba.

Az 1830-as felkelésnél mégis sikerült egy felvilágosodott és befolyásos zsidó körnek keresztülvinni, hogy a zsidókat is bevonták a hadiszolgálatba. A mozgalom egyik vezére, Berkovitz József, a lengyelek előző szabadságharcos hősi tábornokának, Berek Joselewitznek fia lelkes proklamációt bocsátott ki.

BEREK JOSELEWITZ, A LENGYEL SZABADSÁGHARC ZSIDÓ HŐSE.

Ki volt Berek, vagy Berko Joselewitz a lengyel szabadságharc zsidó tábornoka? A litvániai Krottingenben született 1770-ben és 1809-ben esett el. Már a chéderyben is katonai hajlamokat árult el. Massalski vilnai püspök segítségével sokat utazott külföldön és idegen nyelveket tanult. Amikor Kosciuszko 1794-ben a forradalom zászlaját kibontotta, akkor is ajánlatot tettek a zsidók Kosciuszko-nak, hogy a

hazafias zsidók résztvesznek a felkelésben. Körülbelül ötszázan jelentkeztek is a zászlók alá, akik ezután, mint könnyű lovasság vettek részt a harcokban. Felszerelésüket úgy szerezték meg, hogy a forradalmi kormány fedezte azt. — A bátor sereg Varsó külvárosában, a Prágá-ban, amely most is sokat szerepelt a harcok során, Suwarow vezetésével álló hadsereggel szemben csaknem teljesen elpusztult.

Azon kevesek, akik átéltek a nagy harcokat a többi harcosokkal együtt, amelyben Berek Joselewitz és fia vettek részt, száműzetésbe mentek. Mindketten bátran harcoltak tovább Dabrowsky tábornok vezetésével a lengyel légióban. Berek Joselewitz résztvevő az olasz hadjáratokban is, ahol meg is sebesült. Amikor a lengyel légiót beosztották a francia hadseregbe, akkor egy lovas-eskadron vezényelt. 1807-ig maradt a francia hadseregben. Amikor Napoleon felállította a varsói nagyhercegséget, akkor Berek Joselewitz hazatért, ahol egy ulánus ezredet vezényelt. 1809-ben, május 8-án Kock mellett egy osztrák csapatok elleni harcban elesett. A lengyel nép ajkán, mint legendás alak élt tovább Berek és számos népdalban is megőrizték a kiálló harci készségét.

A LENGYEL HITKÖZSÉGEK ÁLDOZATKÉSZSÉGE A FORRADALOMBAN.

Ez volt az atya. A fia pedig az 1830-as háborúban, illetőleg felkelésben vett részt. 40.000 arany zloty adományozott és ebből felszerelést vásároltak a zsidó felkelők számára. Dacára a zsidók hősiességének, a lengyelek között mégis fennállott valamely antipátia a zsidók ellen ugyannyira, hogy 850 zsidó külön seregrészt képezett.

Talán épen a lengyel ellenszenvnek és részben megalázó megkülönböztetésnek volt tulajdonítható, hogy a zsidók között nem volt teljesen egységes a felkelésbeni álláspont. Litván zsidók körében helyesebbnek tartották, ha az orosz kormány mellett állanak. 1831-ben a zsidókat újra felmentették a hadseregben való szolgálat alól és helyette ujoncozási adót kellett fizessenek.

Amikor leverték a lengyel felkelést, akkor emigráns körökben fontos kérdésnek tartották a zsidók szociális kérdésének megvitatását. Ezek I. Lelevel történelemtudós köré csoportosultak. Különösen Benjawsky őrnagy exponálta magát a zsidók emancipációja érdekében. Érdekes, hogy Lelevel hosszas kutatás után arra a konkluzióra jutott, hogy szívesen segít nekik, ha Palesztinában egy önálló országot akarnak felépíteni.

Zsidóbarát nyilatkozatok hangzottak el és Benjawsky J. Czynski-vel együtt a zsidók emancipációja érdekében egy bizottságot létesítettek, amelynek elnöke Lafayette tábornok lett. Viszont másoldalon a zsidóellenes hangulat is erősödött. Az emigránsok között erősen dolgozott az ügy érdekében, a sok emigrált zsidók közül S. Hernisz, Ludwig Lubliner, Leon Holländersky, akik sokszor hiába küzdöttek az előítéletek ellen. Amikor leverték a lengyel fölkelést és elveszték Lengyelország függetlenségét, a zsidókat mégis a régi törvények szerint itélték meg. Később behozták lassankint az orosz törvényeket és „reformokat”, amelyek gyakran nem lettek oly szigorúsággal keresztülvive, mint az anyaországban. Így például másképpen itélték meg a katonai szolgálat kérdését is.

ÉRDEKESÉGEK AZ 1860—63-BAN LEFOLYT FELKELÉS ZSIDÓ VONATKOZÁSÁIRÓL.

A lengyelek újból szabadságharcba kezdtek 1860-ban. Ebben az időben telén egy soha vissza nem térő alkalom adódott arra, hogy a zsidók és lengyelek között együttműködés alakuljon ki. A zsidó intelligencia és a lengyel burzsoázia közeledett egymáshoz. Ebben az időben egy új vezére támadt a lengyel zsidóságnak, Dov Berusch Meisels, akiről már újví számunkban Krakkó elfoglalása kapcsán is írtunk.

Ki volt Dov Ber Meisels? 1798-ban született Szezokocin-ban és 1870-ben halt meg Varsóban. 1832 és 1856 között krakkói, majd pedig varsói rabbi lett. Már 1846-ban a szabadságmozgalom élére állott és a lengyelek beválasztották a krakkói szenátusba, mint a zsidóság képviselőjét. Amikor 1848-ban az osztrák Reichstagba beválasztották, ott is az ellenzékhez csatlakozott.

Amikor Varsóban lakott, szívvel-lélekkel a lengyel szabadságmozgalomhoz állott. 1861-ben egy mezőgazdasági szervezetet létesített azzal a céllal, hogy az iparral és mezőgazdasággal foglalkozzanak és azt is propagálta, hogy a zsidók vessék le mindazokat a megkülönböztetéseket, amelyek a többi lekosságtól elválasztják őket.

Azt hirdette, hogy a zsidóknak a lengyelek mellé kell állni és harcolni kell a lengyel és zsidó testvériség érdekében. Az orosz hatóságok később bezárták ezért a zsinagógákat és Meisels háromhavi fogságra ítélték. 1862-ben visszatért ismét Varsóba, ahol haláláig lakott. A lengyelek érdekében kifejtett tevékenysége azonban később nem talált olyan visszhangra, mint régen.

AMIKOR A LENGYELEK KAR A KARBAN KISÉRTÉK KÖZÖS HALOTTAIKAT A TEMETŐBE ÉS A ZSINAGÓGÁBAN IS RÉSZTVEVTEK A GYÁSZTANTISZTELENTEN.

Érdekes, hogy a felkelés (1860-as évben) idején a zsidók és lengyelek között szoros barátság fejlődött ki. 1861 február 26-án a lengyel forradalmárok kérvényt nyújtottak át a cárnak, amelyben többek között a zsidók egyenjogúsítását is követelték. Még azt is keresztülvitték, hogy a kidolgozandó reformok bizottságába Meisels rabbi nevét is felvették. Néhány napra a manifesztáció kibocsátása után számos zsidót megöltek.

Az akkori viszonyokra jellemző, hogy a zsidók és lengyelek kar a karban haladtak a megöltek korszak után. A zsidók által rendezett gyászistentiszteleteken keresztények is résztvettek a zsinagógákban. 1861-ben, az újév ünnepén a rabbik a lengyel szabadságról beszéltek és a lengyel nemzeti himnusz énekelték. Amikor ennek az évnak októberében az orosz kormány büntetésből bezárta a katólikus templomokat a zsidók a lengyelek iránti szimpátiából bezárták a zsinagógákat is. Ezért Lieders nevű orosz helytartó lezárta a zsidó vezetőket.

„EGY ANYA GYERMEKEI...”

Amikor az orosz uralom látta, hogy a zsidók és lengyelek azt propagálják, hogy „egy anya gyermekei”, sokkal erősebben léptek fel a zsidók ellen. Wielopolsky marquis, aki a polgári hatóság vezetője volt az oroszoknál, azt a megbízást kapta Szentpétervárról, hogy közeledjen a lengyel felkelőkhez.

A zsidók érdekében 1862 május 24-én ukáz jelent meg, amelyben elvben a zsidóknak egyenjogúsítást adott. Szabad költözködési jogot kaptak, házaikat vásárolhattak, tanuk lehettek tárgyalásoknál és nem kellett, mint eddig a megszegyentítő „more judaico” esküformát teljesíteni. Több könnyítést adtak még ugyannyira, hogy a felkelők bizonyos szempontból eredményt értek el.

A zsidó tömegek hangulata a nyert szabadságjogok folytán változáson ment át és Meisels nem tudta már annyira befolyásolni őket, mint a felkelés elején. Amikor a lengyel felkelők jiddis és len-

(Folytatása a 11-ik oldalon)

Villámlás és mennydörgés

között

Lengyel zsidó menekültek Erdélyben. Beszéltünk velük. Sok-sok tragikus és érdekes esetet mondtak el. A galíciai olajmezőkről jöttek. Látták, amint 7000 ciszterna petróleum kigyuladt és égigérő füsttel égett. A város határában már ott állottak a németek. A másik oldalon meg az oroszok. Rárohantak erre a földalatti kincsre. És a zsidók menekültek. Otthagytak mindent és heteken át vonultak ezernyi életveszély között Kutya felé, hogy átlépjék a román határt. A zsidók közül — a sok nehézség miatt, — kevesen lépték át a határt. És a szovjetben maradhattak is, mert a németek elvesznek vagyont és veszélyes az életük, de a szovjetben „csak” a vagyon pusztul, de marad az élet. A kis nyomorult zsidó élet.

Az országutakon folyó drámákról beszéltek. Ahogy a repülők gépfegyvereikkel tizedelték a menekülteket. Nincs kegyelem, sem öregnek, sem csecsemőnek. Katona és civil mindegy. Bomba robban, gépfegyver zakatol és katóg. Az országutak árkában huzódik meg a menekült, aki sorsának tragikus hordozója és aki nem tudja, hogy látja-e még életében a galíciai mezőket, a szép városokat, vagy örökös vándorlás, izgalom és nyomorúság lesz élete.

Lengyelországból érkezett német hírek szerint Varsó és a többi városok romjait kezdik eltakarítani, az üzletek is kinyílnak, csak a zsidóké nem, mert azok elmenekültek. A lengyel vigasztalódní fog, még anyagilag is regresszálja majd magát, de a zsidó az földönfutó lesz, mert minden háborúnak és sokhelyütt a békének is igazi nagy áldozata — a zsidó.

A zsidó, aki a kegyetlen idők áldozata, akit üldöz a sors mindenfelé és mindenfelől. Az ég beborult, villámlik és mennydörög mindenfelé. A legszomorubb pedig számunkra, hogy amikor a fegyverek elnémulnak, a zsidó megpróbáltatásoknak tovább sincsen

MEZEY BELA:

Jente, a mosónő

Eredetileg nem is volt mosónő. A nagy világháboru idején Lublinban volt kis szatócsüzletük, olyan kis „greizlerei”, amilyen minden nagy városban százával akad. Itt árulta Jente férje Reb Jidel a cukrot, ecetet, szentet, háromért rizkását, keltőért törött borsot, meg a többi apróságokat, egész addig a napig, míg be nem kellett vonulnia a nagy világháboruba. Reb Jidel abbahagyta a szegfűbors és a csipős paprika mérését, egy kicsit sajnálta, hogy meg kell válnon a lelkéhez nőtt ismerős kis boltbelyiségtől, amelynek küszöbén kocsikenőcs és egy heringés hordó csábították befelé a vevőket. De hát menni kellett. Elhangzott a cár atyuska hívó parancsa. Zsidócskák, a cár atyuska számít a ti védezetekre, hogy megvédtétek a szent orosz földet a nyámckik gaz támadásától.

Reb Jidel a lublini kis szatócs megcsókolta a feleségét, Jente asszonyt, magához szorította ölbéli kicsi fiát Majselet, hosszan, melegen az asszony szeméibe nézett, minttha örökre agyába akarta volna vésní annak szomorú, csüggedt tekintetét. Aztán halkan szólott Reb Jidel:

— Jente lelkem, vigyázz Majsikára... nevedtel...

Jente még egyszer átölelte Reb Jidel szakállas

Régi olcsó árak

Legnagyobb választék

Csak jó minőség

DEUTSCH POSZTOARUHAZ

„Electa” szövetek egyedüli lerakata

vége, az végtelen és végtelenségnek is kétségbeesőbb.

Minél jobban kinozzák, annál jobban szaporodnak...

V'chaaser jáánu oto, kén jirbe, v chén jifrot... abban a mértékben, ahogy nőtt kinoztatásuk, úgy szaporodtak és — törtek előre. Ez áll a Szentírásban, amikor az egyiptomi helyzetről ír, ...minél jobban kinozták az egyiptomiak a zsidókat, annál jobban szaporodtak.

arcát, ráhajította fejét a férfi széles mellére és sirt, sirt mint a többi zsidó asszonyok milliói ugyanabban az órában Moszkvában, Berlinben, Budapesten, Párisban siriak. Mit is tudnak ezek a zsidó asszonyok tenni, ha a drága haza, az édes haza, az a gonosz antiszemita haza elkívánja ezektől a fakószemű zsidó asszonyoktól az urukat? Csak sírnak... és azt mondják, amit Jente mondott Reb Jidelnek:

— Menj Jidel szívem, a Jóisten legyen veled és hozzon haza nekem.

Most már ezek után minden a Jóistentől függött; volt, akinek hazahozta némi szenvedések, hadifogságok, nélkülözések után az urát, de olyan is akad, akinek nem hozta haza. Mint például Jentének.

Egy ideig csak jöttek a tábori levelező lapok, és Jente mindennap boldogan olvasta a kis greizlerájban, hogy Reb Jente hála Istennek jól van, nagyon vágyik haza, szeretné megcsókolni az asszonyt és magához szorítani a kis Majselet. Most éppen Przemysl ellen indulunk, írta Reb Jidel, ez egy nagy vár Galícia közepén, ha ezt elfoglaltuk, akkor biztos szabadságot fogok kapni. Jente a cukorkímérés és petróleumtöltés között mindig talált annyi időt, hogy két-három „kápít tlemet” mondjon, hogy dicső csapataink minél hamarabb elfoglalják Przemysl várát.

Egy szeles április napon — 1915-ben — éppen hagymát vágott a heringhez, mert közeledtek a

Évezredek után ismétlődik újból a bibliai szó. Németországban kegyetlenül üldözték a zsidókat és ha a hitleri uralom nem lett volna oly imperialista, már régen megszűnt volna a régi Németországban a zsidókérdés. Már nem volna ott zsidó. De megette őket a bibliai szó és ahogy kinozták a zsidókat, úgy szaporodtak. Előbb az osztrák zsidókkal. Azokat is üldözni kezdték, kegyetlenül és szívtelenül, mire újra szaporodott a németországi zsidóság a cseh és szlovák zsidósággal. Ezeket is üldözte, újra szaporodott — de most már hatalmas mértékben — a lengyelországi zsidósággal.

Ilyen nagytömegű zsidóság, mint ami-

bőfti napok — Reb Jidel tábori lapja helyett egy levelet kapott az ezredtől, amelyben „fájdalmas kötelességet teljesítünk, midőn értesítjük, hogy férje március 8-án egy hősiesszen vezetett rohamban életét adta a hazáért”...

Olyan mindegy most már huszonöt év mulva, hogy Jente elájult, vagy nem ajult el, amikor a levelet elolvasta... Ki törődik ma már azzal? Elég az hozzá, hogy mikor a hét nap letelt és Jente felállott a „siveből”, magához szorította a kisfiút, aki éppen akkor kezdett gagyogni és szent fogadalmat tett, hogy nélkülözések és szenvedések árán is, de telnevelí a kis Majselet.

A k's üzlet lassanként tönkrement. Mikor a központi hatalmak csapatai közeledtek Lublin felé, Jente együtt menekült a város lakosságával. Hol járkált, merre vonszolta magát és a kisfiút a nagy szármata síkságon? Élt, éhezett, lerongyolódott, napok teltek, hetek multak és egyszerre vége lett a nagy világháborúnak.

Barátságos, jóemberek segítségére voltak. Megírta a folyamodványát: „Férjem Przemysl ostrománál halt hősi halált... négy esztendő kisfiam van... alázattal kérem Miniszter Urat, mint hadiózvegynék... dohány és bélyegárúsítási engedélyt kiadni kegyeskedjék...”

Megkapta a traffikengedélyt. Egy pár hétig nyugalma volt. Lublin külvárosában egy szegényes kis helyiségben árulta a cigarcitákat, szivarokat, meg a

Ilyen Lengyelországban volt, most már csak Newyorkban, illetőleg az Egyesült Államokban él. Nem hinnék, hogy Hitler rövidesen Amerikát is elfoglalná. Bár amilyen éhes imperializmus ez a vörössel kiegészült barna, még talán arra is rákerül a sor. Egyelőre azonban évek óta megvalósul itt Európában is a bibliai szó. Ahogy üldözik, úgy szaporodik a német uralom alatt levő zsidóság. A három és félmilliónyi lengyel zsidóságnak legalább a fele került most német impérium alá. S így a félszázalék német zsidó helyett 3 százalékra emelkedett a zsidóság száma a német impérium alatt. Még nem tudjuk, hogy milyen a sorsuk ott, de hogy jó nem lehet, azt csaknem bizonyosra vesszük. Legfeljebb nem üldözhetik ki, mert ma nincsen hova menjenek, elvégre mindig az angolokra akarta fogni a náciizmus azt a kötelességet, hogy gondoskodjék a zsidóságról.

Mi hisszük hittél, hogy az újabbkori faraói kényszermunkának is vége lesz, nem a végtelen jövőben, hanem még napjainkban, talán egészen rövidesen...

Üzerek, akiket le kellene már építeni

Egy évvel ezelőtt, de úgy hisszük őt, meg tíz évvel ezelőtt is irtunk erről a témáról. És bevalljuk, hogy mindig „eszrogim nach szükkesz”, mindig a sátorosünnep után írjuk meg azzal, hogy jó volna, ha a jövő esztendőben másképpen volna.

Miről is van szó? Létezik egy kegyszer, ami a féltrópusi vidékek terméke: az eszrog. Ott terem csak meg, ahol a citrom, meg a narancs. A citrusok családjába tartozik, de nagyon rátartó gyümölcs, mert egy évben mindössze nyolc napig van szezonja. Az ezzel való foglalkozást azonban már évek óta az üzérkedés váltotta fel.

Mert mi is volna az eszrog megszerzésénél helyes és logikus? Ha minél több ember minél olcsóbban jutna hozzá, hogy eleget tegyen a törvény előírásainak. Így volna rendjén, ha nem szólnának bele más tényezők. Ezek a „tényezők” viszont úgy gondolják, hogy jobb ha kevés kézbe (még az eladók között is) kerül az eszrog. A templomban is, elég ha kevesen viszik körül, a fontos, hogy 500-1000 leibe kerüljön.

Csunya és izléstelen üzérkedés folyik ezzel évről évre. Most is hallottunk gusz-tustalan üzleti ügyekről. Például, egy nagyvárad déligyümölcskereskedőnek előbb tíz-

ezer, majd tizenötezer leit akartak adni, ha nem hoz eszrogot, mert tudták, hogy 600 darabra kötése van és olcsón akarja forgalomba hozni. Ez nem szép és szerintünk nem zsidóhoz méltó ügy. Mert lehet eladni, venni textilt és fűszert, szőrmét vagy ruhát, cipőt vagy galandot, az egyik sem vallási kegyszer. De, — mert a Szentírás előírja az eszrogot és azt meg kell venni, ebből azután nagy anyagi haszna legyen néhány üzérnek, — ez csunya és izléstelen, sőt több ennél, mert nagy bűn is. Szerintünk bűn ez, mert lehetetlenné teszi, hogy sok zsidó család eleget tegyen a vallás előírta szabályoknak.

Mi volna a teendő? Már évekkal ezelőtt irtuk és ma sem tudunk jobbat. Alljanak össze a hitközségek, ha lehet a Központi Iroda által, ha nem lehet úgy anélkül és vegyenek megfelelő mennyiségű eszrogot és ami még velejár és adják tovább az egészet saját áron. Igen, saját áron. Kerüljön egy-egy eszrog 50-100 leibe, ha nagyon szép, akkor a gazdagoknak többre és jusson a jessiváknak vagy más jótékony célra belőle. Sőt, még azt is mondjuk, hogy bizonyos összeggel kártalanítsák azokat, akik régebben foglalkoztak ezzel, ha ez existenciájuk alapját képezi. De szüntessék meg az üzérkedést. Szüntessék meg ezt a csunya izléstelen és izléstelen adok-veszeket szent kegyszerekkel, amely csak felháborodást vált ki a zsidó tömegekben. Ezt azonban nem szabad jövőig elfelejteni. Már most hozzanak határozatot, már most tárgyaljanak róla, nehogy a jövő évben újra ott tartunk, hogy újra akkor említsük meg, amikor már „eszrogim nach szükkesz”...

Legyen egyszer már vége ennek, mert kibíratatlan és utálatos volt eddig is, talaly is, ezidén is, s — Isten őrizz — jövőre is...

Egy román ünnepség tanulságai

„E lap hasábjain soha nem volt kenyerünk a hizelgés. Még a hatalom felé sem szoktunk hajbókolni és mindenkor hallatjuk a kritika hangját, amikor annak szükségét látjuk. Viszont szíves kötelességünk az is, hogy amikor szép gesztust kell megörökítsünk, akkor azt ne hallgassuk el. A napokban is történt egy ilyen eset, amelyet meg kell örökítsünk.

Egy Nagyváradtól kb. 25 kilométer-

nyire fekvő kis románlakta községben mástélmillió lejes költséggel új görög keleti templomot építettek és szenteltek fel. Ennek az új templomnak felépítésében az oroszánrészt Chirila Augusztinnak köszönheti Tilecus (Telkesd) községe. Annak a Chirila Augusztinnak, aki jelenleg kiváló polgármestere Nagyvárad városának, s aki korábban az ország egyik legnagyobb megyéjének, Biharnak alispánja volt. Chirila polgármester édesapja már négy évtizede a telkesdi román egyház-községnek papja, aki olyan megértő, jó-ságos ember, mint amilyen a fia, aki különösen ambicionálta, hogy apja egyház-községének szép, új temploma legyen. Most volt a templomszentelés, amely több szempontból volt érdekes és méltó arra, hogy egy zsidó lap is foglalkozzék vele.

Az egyik epizód, hogy Popovici görög keleti püspök a templomszentelésen elmondott beszédében, amelyen a város és megye román előkelősége és sok falu népe jelent meg, arról prédikált órákon át, hogy a legszebb emberi erény a felebaráti szeretet. Ezt kell minden embernek gyakorolni, faji és valláskülönbség nélkül. Szép szavak egy egyházi ajkairól, amikor nem a külvilágnak és kötelességből beszél így, hanem spontánul, saját hűveinek és egyháza hívőinek.

A másik epizód még érdekesebb. Telkesd községben nem laknak zsidók. Egyetlen család élt itten vagy nyolcvan éven át, két generáció is, de husz év előtt elköltöztek onnan. A családfő kiöregedett, a fiúk meg szerteszéledtek a világba. Ennek a családnak nagyváradai tagjait a polgármester meghívta az ünnepségre és amikor ott megjelentek, a lehető legszívélyesebben fogadta őket. Nem kötelességből tette és még azért sem, hogy megírják a lapok. Hanem azért, mert finom, megértő és jóakaratu az egész város lakosságával szemben is. Mindig toleráns és megértő és mindenki tapasztalja ezt, akinek ügyesbajos dolga akad a nagyváradai városában. Ezt a gesztust mutatta a váradai polgármester a templomszentelésen is, amikor a zsidó családot oly szívélyesen fogadta és vendégelte meg.

Jólesik megemlékezni ezekről a megértő gesztusokról, különösen most, amikor annyira gyűlölködik a világ és a meg nem értés dühöng az emberek között. Egy kis derű ez a sok komorság között, amiről hirt kell adjunk.

bűzös kapadohányt. Egyszer-egyszer szerelmes kis-lány bélyeget vett a rózsaszínű levélkére. Közben nevelte a Majsit. Izmos kölyök lett a kisfiúból. Beadta a chéderbe, aztán szücsmesterségre taníttatta. Szóval éltek a lengyel zsidók mindennapos, egyhangu életét...

Mert hát közben olyan antiszemita szelek fúdogáltak, hogy ezek „a gaz zsidók minden gazdasági pozíciót és életlehetőséget elszakmányolnak”... Például a lublini Jente is... Zsidó létére trafikengedélye van... Ilyesmít hogyan tűrhet a miniszter? Jaj kérem, ne féltsék a lengyel minisztert... Nem tűri, de hogy is tűri... El is vette Jentétől a trafikengedélyt, mert közegészségügyileg a „dohányjövődéki elárúsító helyiség nem megfelelő”... Milyen finoman tudja magát egy ilyen miniszter kifejezni...

Igaza van a miniszternek, már mint a pénzügy-miniszternek, aki Jentétől a trafikengedélyt vonja meg. Akárcsak a kereskedelmügyi miniszternek, aki Rabinovitsch Moise lublini lakosnak semmi szín alatt sem ad iparengedélyt, hogy szücsműhelyt nyisson. A zsidók kizsákmányolnak minden közgazdasági pozíciót és a hazafias lengyel ifjuság nem tud miattuk kenyérbe jutni.

Lassanként eladogatnak mindent. Összébhuzódnak. Kitérül a fehéreneműs szekrény. Itt áll ez a nagy hosszú fiú, ez a Rabinovitsch Moise és heteken keresztül egy garast sem tud keresni. Még a cigarettára valót sem tudja összekaparni. Ezek a zsidók

tényleg „paraziták”, egy ilyen nagy, huszonöt éves kamasz várja, hogy az anyja tartsa el. Miből? Miből?

Jente asszony urí házakhoz jár mosni. Előtte való este elmegy beszappanozni, másnap a mosókonyhában üstben kifőzni a ruhákat, finom csipkés ágyneműk, vastag damaszt asztalterítők, konyharuhák, férfi és női fehéreneműdarabok áznak a forró üstben, Jente szorgalmasan dörzsöli a ruhákat, kékíti, keményíti, fehéríti... Hetek mulva hírre megy: valami Rabinovitschné nevű özvegy zsidó asszony nagyszerű mosónő és olcsón dolgozik... Te is mosathatsz vele Máriám, soha nem hiányzik egy darab se a mosatásból, őszintén szólva ezek a miénk egy kicsit enyves kezűek... Egy két zsebkendő mindig hiányzik a nagymosásból.

Jente asszony urí házakhoz jár mosni. Olykor-olykor a nagyságos, vagy a méltóságos asszony is lenéz a mosókonyhába, hogy a zsidóasszony rendszeren dolgozik. Jente, miközben kéréses kezei serényen döröglik a ruhadarabokat, megkockáztatja a kérdést:

— Tessék már mondani méltóságos asszony, igaz, amit beszélnek, hogy háboru lesz?

A méltóságos vagy nagyságos asszony, akinek férje a minisztériumban van, előkelő állami tisztviselő, jobban tudja az ilyen dolgokat, mint Jente, aki csak egy közönséges zsidó mosónő, de ez nem felel, hanem kiruzszott ajkait keményen össze-

szorítja és merengve bámul a mosókonyha párágőzén keresztül.

Péntek este aztán megjön a behívó parancs Mindenkinék menni kell. Még Rabinovitsch Moise-nek is, aki tulajdonképpen egy „parazita”, mert minden „közgazdasági életért” elszakmányol a hazafias lengyel fiatalság elől. Eppen ezért nem is kaphat iparengedélyt, hogy szücsműhelyt nyithasson.

Mint huszonöt évvel ezelőtt az apa, most a fiú áll Jente asszony előtt. És Jente asszony csak sir. Mít is tudnak ezek a zsidó asszonyok tenni, ha a drága haza, az egyetlen haza, — az a kegyetlen antiszemita haza, gyermekeik életét kéri? Csak sirnak, szípnognak és azt mondják, amit Jente asszony mondott a fiának Majsának:

— Eredj édes fiam, ha a haza hív... Majd a Jóisten velünk lesz és ha vége lesz a háborúnak, nekünk is jobbra fordul sorsunk. Szenvedélyesen összecsókolja a fiát, ingébe a szív fölött egy kis „mogendovedot” hímez, a mogendovedbe belevarrt egy mem és rés betűket, egyetlen fiának héber monogramját. Bepakolja a katonaládába a táleszt és tefilint, veleadja a nagyünnepi machzerokat, aztán imádkozzál mindennap édes fiam...

...és Rabinovitsch Moise, meg a többi Mojsék bátran, elszántan, nekikeseredetten mennek az ellenség elé, a könyörtelen, a hatalmas, gonosz ellenség elé, aki elakarja foglalni a dicső és hatalmas Lengyelországot, az édes hazát.

Óvakodni könnyebb
mint gyógyítani!...

NIVEA véd
erdes bőr ellen!

GRÜNBAUM CHAIM

Lemberg új városparancsnoka

Beszélgetés egy zsidó menekülttel, aki nem tudja, hogy lengyel, német, vagy orosz emigráns-e?

Nagyvárad, október hó.

— Európa már megszokta a menekülteket, uram. Sorsunk már sem nem érdekes, sem nem megrendítő. Közömbösen, érdeklődés nélkül haladnak el a lengyel tragédia mellett. Elődeink: a németek, osztrákok, csehek learatták a részvet gyümölcseit. A mi sorsunk ugyan ki érdeke?...

Cinikus fölénytel beszél a csapzott-haju fiatalember, akivel a boros szep-tember délután együtt ülünk a kávéházi asztalnál. Tekintete megtörtén siklik körül a füstös lokálban, ügyeli az embereket, akiket még ma is személyes problémák foglalkoztatnak, mialatt a történelmet hora lelkében, tragédiákat őriz emlékekben és a „totalis háború” látomás szoriba össze torkát... Alig van túl a harmincon. Jobb szeme alatt széles sebhely húzódik, amely különösen elszánt és iértias vonást kölcsönöz arcának... Neve? Ugyan mit mondhat egy ilyen név: Slomovits Berl?... Zsidó. Ez betetőz minden szenvedést és sorstragédiát.

A torro lekete, amivel megkínáljuk Slomovits Berl, megnyitja a hangulatot. Mohón nyúl a feléje nyújtott cigaretta után és mélyen tüdejére szívja a füstöt. Szemének csillogása mintha egy árnyalattal élénkebb lenne, mikor széles árcattal omleni kezd ajkáról a vallomás. Ugyan érdekes és lenyűgöző mindaz, amit mond, hogy szorongva lessük szavait és olykor még arról is megfedekezünk, hogy a nagy lengyel változások ez elő hírnökének tanúságtételét bejegyezzük a jegyzetkönyvünkbe.

BEVONULNAK A POROSZ CSAPATOK

— Azt kérde uram, honnan származom? Lembergi vagyok, de már-már nem tudom, hogy voltam-e lengyel, német, vagy orosz menekült vagyok-e? Az utóbbi hetek eseményei olyan gyors iramban változtak, hogy minháromnak tekinthetem magam. Lemberg ma orosz, de csak néhány nappal ezelőtt, mikor Moszkvában másodszer is összeült a német-orosz határmegállapító bizottság és az orosz csapatok némileg visszavonultak, Lemberg sorsa is bizonytalan volt. Mindegy... Menekült vagyok és zsidó. Erti uram, mit jelent ez? Ha... de hát Ön nem erre kíváncsi... Igen, még ott voltam, mikor bombák zuhantak a városra és halálhörgéstől volt hangos az ucca. A lengyel kormány Lembergbe tette át székhelyét, mint messzi mögöttes területre, ahová nem érkelnek el a német repülőgépek gyújtóbombái és a messzihordó ágyúk tüze sem. Varsó sorsa már bizonytalan volt. De Lemberg elcsúszása is gonosz volt volna? Ryzd Smigly nagy hadvezérnek számított uram, nagy hadvezérnek és nagy államférfinak. A kormánnyal együtt ő is Lembergbe jött. Lemberg tehát nyugodt volt. És nyugodt volt a lemergi zsidóság is.

— Azóta már tudjuk, hogy Lemberg hamarabb esett el, mint Varsó. És nem is egyszer, hanem két ízben...

Slomovits Berl két kezébe temeti arcát és elgondolkozik.

— Nem uram, azt nem lehet elmondani és nem lehet felidézni sem, mi történt Lembergben azon az éjszakán, mikor

a rohamosan előrevonuló német csapatok bombái először hullottak a város központjára és a halátszóró ágyúk bömbölése szünet nélkül ostromolta a falakat. Kétségeesen menekült mindenki a légvédelmi fedezékekbe. A gyárak veszélyező szirénáinak szánalmas hangja is megtört még olykor, de már mindenki tudta, hogy a város elveszett. Ryzd Smigly és a kormány szalonkocsijai már kisiklottak a lemergi pályaudvarról, hogy a román határ felé, Kutyba meneküljenek. A nagy hadvezér menekült a németágyúk tüze elől és magára hagyta az országot, amely addig rábízta magát... De ez már politika, uram, nem erről akarok beszélni... A zsidók, szegény zsidócskák összebujtak a zsinagógákban, megszállták ruháikat és sirtak. A nagy templomban mindenki az Orta Hakajdes elé járult, megcsókolták a Tóratekerceket, bucsuzott a hitközség a szentírásról, mert már tudták, hogy mi a sorsa a zsidóknak és mi a sorsa a Tóratekerceknek a német megszálló csapatok uraiba alatt... A Tóratól és az élettől bucsuztak az öregek.

Slomovits Berl újra elhallgatott és cigarettát kért.

A ZSIDÓK MEGMENEKÜLNEK

— Pokoli gyorsasággal történt minden. A németek alig rendezkedtek be, mikor a keleti fronton megindultak a szovjetcsapatok. Gépesített osztagok szálltak meg az ukrán és fehérorosz területeket és a gettóknak híre jár, hogy az oroszok nem bántják a zsidókat, de irgalmatlanul kivégzik a pogromáldozatokat. Akiről kiderül, hogy véres antiszemita üzemekben vettek részt, azokat alították mint ellenforradalmárokat főbelőttek. Még senki sem tudta, hogy az oroszok meandig jutnak el, de hogy Lemberget is elfoglalják, arra senki sem gondolt, hiszen a poroszok már átveleék a közhatalokat és Lemberg főuccáján főbelőttek a város egyes vezetőit, közöttük zsidókat is... De mikor a város zsidósága már felkészült a legrosszabbra, amikor a német városvezetőség kihirdette az új rendeleteket, a kaszarnyákban újra pakolni kezdtek és a győzelmes német csapatok megkezdtek Lemberg kiürítését... Pár órára rá már feltűntek az első szovjet-orosz gépesített csapatok... És a város határában a fogadtatásra megjelent német hadvezetőség tiszteletadóan meghajította a horogkereszt lobogót a sarió és kalapácsos vörös zászló előtt... Ilyen fordulat talán még nem volt a világtörténelemben. A németek harcoltak Lembergért és mikor meghódították a várost, visszavonultak a legnagyobb „ellenesség” a bolsevikok elől. A szovjetkatonák fogadtatására kivonult az egész város. A gettóknak fellelegzettek az öreg zsidók: megmenekültünk... Az oroszok nem csinálnak pogromot és üldözik a pogromvezéreket...

KINYILNAK A BÖRTÖNAJTÓK

— Ami ezután történt, uram — folytatja Slomovits Berl — olyasmi csak mesékben fordul elő. A németek átadták a közhatalokat és közzintézményeket a szovjetparancsnokságnak és így sorra került a börtön is. A szovjetkatonák kíséretében több német tiszt volt, egy alezreddessel az élén, aki harsány hangon gyülekezőre vezényelte a börtönt őrző német katonákat. A porosz katonák felsorakoztak a börtönudvaron. A szovjetkatonák parancsot adott a kulcsárnak, hogy tárja ki az összes börtönajtókat és sorakoztassa fel a börtönudvaron a rabokat.

— A foglyok pislogva, bizonytalanul sorakoztak fel. Dörzsölték szemüket. Lehetséges ez? Német katonák és szovjet

A lublini helyőrség parancsnoka kiadja a rendeletet: Jelentkezzenek az összes mosónők, mert a halottak és sebesültek fehérneműjét sürgősen ki kell mosni, hogy az élők újra felvehessék.

A finom, úri méltóságos asszonyok szólnak Jentének... Nézze Rabinovitschné, maga is jelentkezzen, baj ugyan, hogy maga zsidó, de azért csak jelentkezzen nyugodtan, a katonaság fizet és munkát ad.

Jente asszony legyalogol a város végén levő katonai mundér-depótba. Sürgős-forgás, jövés-menés, tisztok, ezredesek, kapitányok, autók és motorbiciklik robognak egymásután. Ijedt kapkodás, ordítás, káromkodás. Hátral az udvaron egy csomó asszony. Ezek lesznek a mosónők — gondolja magában Jente — és arra felé megy. Egy nagy bajszos káplár osztogatja az asszonyoknak a katonai fehérneműket.

— Chablovski Jeromosné: 45 ing, 45 alsónadrág... Na, mit bámul, vigye, holnap reggelre hozza vissza kimosva, kivasalva. Egy csepp vérfolt se legyen rajta.

Most Jentéhez fordul:

— Maga kicsoda? Ja maga a Rabinovitschné? Igen-igen Kohacinski alezredes ur szólt, hogy felesége ajánlotta magát. Na itt van magának is 45 ing, 45 alsónadrág... Lepedőt hozott, amivel elvigye? Na jól van, látom, rendes asszony... Holnap reggelre mind itt legyen a ruha, mert délután indul a menetszázad...

Aztán legyint a kezével:

— Ezeknek, szegényeknek már nincs szükségük ingre...

Halkan még hozzátesszi:

— Nagyon sok halottunk volt Lodznál és aztán, mint aki megbánta, hogy fontos hadiítéket fecsegett ki, ráförmed a várakozó asszonyokra:

— El ne járjon a szájuk, mert többet nem kapnak ruhát mosásba.

Jente asszony hátára veszi a vastag lepedőbe bebugolyált véres fehérneműket és viszi hazafelé. Otthon kiborítja a lepedőt, letérdel a földre és küllőnként öklöket. Mennyi vér, mennyi halálverejték ütött át ezeken az ingeken. Egyszer csak meglát valamit. Nem akar hinni szemének. Sovány nyakát előrenyújtja, torkát előremereszti, szája kitér, vissítani akar, de hang nem jön megbénult torkából... Az inget látja, a komisz katonainget, a durva vász- nat, amelyre a mell felett a szív tájékán ő himzett fel egy megendovedot és abba két betűt egy memt és egy rést... Ott... ott... a két betű között egy kicsiny lyuk. Szélein egy kis pörsevés, talán olyan nagy, mint egy inggomb... éppen a szív táján... Egy rés, meg egy mem... Majse Rabinovitsch... Jente kapkod a levegő után, gyomrát valami szörnyű marcangoló fájdalom rohanja meg... percenként erőlködik, hogy hangra tudja nyitni száját és végül... nehezen, hörgősen, mint egy sebzett állat felordít:

— Smá Jiszroel!

katonák együtt? Mi történt? Szabadulás, vagy halál vár-e rájuk? Rémület ült a szemükben és remegve várták a fejleményeket.

— Egy szovjettiszt jelentkezésre szólította a rabokat. Minderki bement a nevére. Egy sudárnövésű, öntudatos magatartású fogoly szokatlanul hangosan mondta be a nevét:

— Grünbaum Chaim, a lengyel kommunista párt lebergi tagozatának titkára...

Nem folytathatta tovább. Az ismeretlen orosz tiszt, aki sohasem látta Grünbaumot, odalépett a fogolyhoz, mindkét kezével átkarolta, kivonta a sorból, majd tisztelgett előtte és az összes jelenlevők legnagyobb ámulatára, hivatalos hangon így szólt hozzá:

— Parancsom van Grünbaum elvtárs, hogy megbízom Ön a lebergi városparancsnoki tisztség betöltésével. Innen azonnal a városházára megyünk, már várja önt a katoná és munkástanács, hogy beiktassa hivatalába.

— Grünbaum Chaim — folytatja lázas arccal Slomovits Berl — hosszú pillanatokig nem jutott szóhoz. Olyan gyorsan történt mindez és annyira megrázkólt a német katonák jelenléte, hogy nem értette az összefüggéseket. Végre, mikor összeszedte magát, odalépett a szovjettiszthez, megszorította kezét és érces hangon jelentette ki:

— A parancsot teljesítem, elvtárs...

A német alezredes sápadtan figyelte a jelentést. A jelenet után tisztelgést vezényelt, tisztársaival autóba szállt és elhagyta a börtönudvart.

GRÜNBAUM CHAIMOT BEIKTATJÁK HIVATALÁBA

— A katoná és munkástanács nagy óvációval fogadta a börtönből szabadult Grünbaum Chaimot. Lelkes üdvözlőbeszéd hangzott el, méltatták forradalmi tevékenységének érdemeit, azután ünnepléses formák között beiktatták hivatalába... Grünbaum Chaim... A lengyel zsidóság jól ismeri Lemberg mai polgármesterének nevét. Még ifjú ember volt, mikor nevével már visszhangzott a lengyel antiszemita sajtó, mikor a lengyel rendőrség, mint a kommunista ifjúság szervezet tagját röpiratosztogatás közben tettenérte és letartóztatta.

— Tudja Ön egyébként, — veti fel hirtelen fejét Slomovits — tudja ön, kicsoda Grünbaum Chaim, Lemberg városparancsnoka?

Feleletre sem vár és tovább folytatja:

— Grünbaum Jicchaknak, a Cionista Világszervezet végrehajtóbizottsági tagjának a fia.

Ámulva és hitetlenkedve nézünk Slomovits Berl-re. Lehetséges ez? De azután hirtelen emlékek villannak fel bennünk, amelyeknek fényében már szinte bizonyossá világosodik Slomovits elbeszélése.

Még 1925-ben történt, hogy Grünbaum Chaimot a lengyel politikai rendőrség kommunista propaganda miatt letartóztatta. Édesapja, Grünbaum Jicchak már akkor igen előkelő szerepet töltött be a lengyel zsidóság életében. A lengyel zsidó választók bizalmából sejm-képviselő volt, majd a zsidó sejm-képviselő a zsidó parlamenti klub elnökévé választották. Röviddel fiának letartóztatása után Grünbaum Jicchak váratlanul lemondott. Nyílt titok volt, hogy hivatalos lengyel körök kényszerítették, hogy vonja le a fia letartóztatásának konzekvenciát és mondjon le a sejm-képviselő mandátumáról. Grünbaum Jicchak bár teljesen ártatlan és tájékozatlan volt fia ügyé-

ben, nem ellenkezett. Lemondott a sejm-mandátumáról és elköltözött Varsóból. Jeruzsálembe emigrált és mint régi cionista vezérérfit megválasztották a cionista executiveba, amely ma a politikai zsidóság legfelsőbb fóruma. Most is ott fejt ki hasznos tevékenységet.

Már a harmadik feketénél tartunk és Slomovits még mindig beszél... Arca lázban ég, szemei csillognak, olykor heves mozdulattal morzsolja arcát.

— Hogy most mit csinálók uram, — emeli fel fáradt tekintetét Slomovits Berl... még nem tudom. Akkor jöttem el, mi-

kor Lemberg uccáiról még nem takarítottam el a romokat és nem lehetett tudni, hogy nem lesz-e újra harctér a városból. Hová menjek? A határok egész Európában zárva vannak a menekültek előtt. Aki pedig menekült és még hozzá zsidó is, az mit tehet, uram?...

Nem válaszolunk. Slomovits lemondóan ejti le kezét, láthatatlan köröket rajzol az asztal márványlapjára, aztán halkán, mintha csak önmagának mondaná, maga elé suttogja:

— Azt hiszem, haza megyek... Haza megyek Lembergbe... (—)

Arab-zsidó kibékülés

Ha nem hivatalos jelentés volna róla, akkor azt hinnénk, hogy hihetetlen. Végre most már nem csupán a rossz hihetetlen, hanem a jó is. Ki gondolta volna, hogy a háború, amely a német és francia-angol hadseregek között folyik, ilyen hatással lesz Palesztinára? A papírforma újra csődöt mondott. Azt hitték még az optimisták is, hogy amikor a háború megindul majd, akkor Palesztina partjai előtt is ütközetek lesznek. Azt hitték, hogy az arabok és zsidók közötti ellentétek ebben az általánosnak vélt nagy zűrzavarban még jobban kiéleződtek majd. Azt hitték, hogy ember ember ellen fog harcolni az arabok a zsidókkal és ölni fogják egymást Jeruzsálem és Jaffa, meg a többi városok és a kolóniák területein.

Ezzel szemben mi történt? Hivatalos jelentés mondja, hogy a nemzetközi helyzet hatása alatt Palesztina lakossága ismét összefogott és a kormányhatóságok mellé állott. A lakosság minden részéből szimpátia nyilatkozatokat adnak le a szövetséges hatalmak mellett. Mindenki ismét felvette rendes tevékenységét a példás együttműködés szellemében.

Az arabok és a zsidók között nagyfotosságu békülékenység mutatkozik. Jaffában ismét megindult a gazdasági élet, a vegyeslakosságu városokban zsidók és arabok visszaállították régebbi kapcsolataikat úgy üzleti, mint társadalmi téren. A nemrég még élesen szembenálló zsidók és arabok között egyre gyakoribbak a nyilvános látogatások és összejövetek. A kibékülés hatása alatt Jeruzsálem, Jaffa és Haifa piacán, valamint sok vidéki centrumban szemmel látható mértékben felendült az üzleti élet.

Az arab „Adifaa” című lap vezércikkben foglalkozik a megváltozott helyzettel és az arab lakosság elismerését fejezi ki az angol kormányzat iránt, amely jól vezetett politikával megkímélte Palesztina lakosságát a hadiállapottal járó szenvedéstől.

De még hozzátehetjük azt is, hogy bizonyára latba esik az arabok elhatározásánál az is, hogy 150.000 zsidó jelentkezett a véderőben való felvételre. Ezek nagyrésze volt katoná, sőt frontot járt vitézek, sok közöttük volt katonatiszt. Az orosz, lengyel, német, osztrák, cseh, magyar, francia és angol hadseregben szol-

gáltak. Ezek kezébe most a brit hatalom fegyvert akar adni, mert a reguláris angol haderőnek a szuezi csatornánál és Egyiptomban van a helye. Most már megengedheti a brit kormány, hogy a zsidók felszereljék magukat, mert nem kell tekintettel lenni az arab tömegek felheccelésére és uszítására, amely más hatalmak részéről folyt.

Ma hadiállapot van Keleten mindenfelé és így a fegyverek örökdednek. Nem szentimentális az, amely az arabokat erre a barátkozásra ösztökéli, hanem a józan ész is, meg az a felismerés, hogy nem kell fejletlennek lenni.

Jó argumentum volt ez a zsidó védő is... meg sok egyéb, aminek indító okait majd később lehet kétséget kizáróan megállapítani. Egyelőre fogadjuk el a tényeket örömmel és boldogan. Nincs többé életveszély a szent országban, nyugodtan dolgozhat mindenki és ha ez így marad, dacára annak, hogy a világon harc folyik, Palesztina földjén olyan hallatlan gazdasági fellendülés következik be, amilyenre példa nem volt.

Most már előjön majd a trezorokból is a sokmillió font, újabb emberek fognak menni és míg a világon mindenfelé lealkonyul a zsidóságnak, addig Palesztinában felvirrad és végre mégis megvalósul a régi álom: a szabad és boldog zsidó Palesztina.

— „Anglia kénytelen a zsidóság erejét felismerni.” A Jewish Agency executivejének elnöke, Dávid Ben Gurion egy sajtófogadás alkalmával kijelentette, hogy Palesztina zsidó lakosságának politikai súlya jelentősen fokozódott. Anglia ma már kénytelen a zsidóság erejét felismerni és hasznosítani. A zsidóknak nincs semmi okuk, hogy erejüket a Fehér Könyv elleni akcióban gyöngítsék. Ben Gurion rámutatott még arra a körülményre is, hogy az amerikai zsidóságnak a felelőssége a jelen pillanatban sokkal nagyobb, mint valaha. A sajtófogadáson jelen volt Mose Sherlok, aki a Jewish Agency politikai osztályát vezeti, a következőket mondotta: „A Jewish Agency a palesztinai kormánynak felajánlotta a jisuv messzemenő közreműködését Palesztina védelmére”. De hozzátette azt is, hogy ez a támogatás nem szorítkozik az ország belsejében való akcióra.

Egészségét veszélyeztető Nátház-Grippa-járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a **kellemesen illatosított**

Senlaslo fertőtlenítő toalett-szappant, megóvja egészségét!

Inseris în registrul publicațiilor periodice prin or
donanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul
Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24-40

Naptár 5700

Péntek: Tisri 30, október 13. Ros-Chodes.

Szombat: Chesvan 1, okl. 14. Ros-Chodes

Heti szidra: פ

Heti haftora: השמים כסאי

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.24

gyertyagyújtás 5.34

Istentisztelet kezdete 5.44

Szombat befejezése 6.40

Ünneputáni beszámoló

A rendes időszámítás szerint szeptem-
ber 1-én indult el a történelem új kor-
szaka, amelyről nem tudjuk, hogy milyen
lesz a finálé. Vajjon bevállal-e az, amit
sokan jósnak, hogy a nyugati államok-
ban romok jelzik majd a hadak útját, mint
ahogy ezernyi hullá és tönkrebombázott
épületek jelzik a „modern hadviselés” me-
tódusait a lengyel városokban. A zsidó
időszámítás szerint Elul hónapnak közepén
jártunk akkor, amikor bekövetkezett a
hadüzenetek napja. S közben jöttek az
őszi ünnepek, amelyek most már elmúltak.
Nem tagadjuk, hogy retentő földindulás
és égszakadás közepette indult meg az új
zsidó esztendő, az ötezerhétszázadik. Fegy-
verropogás és három és fél millió len-
gyelországi zsidónak sorsváltozása történt
meg ezekben a „félelmes napok”-ban. A
háboru kitörése előtt senkisé hitte volna,
hogy mikorra elmulnak az ezévi nagyün-
nepek, akkor Lemberg zsidósága a szov-
jet tenhatósága alatt lesz, Bresztlitovszk
lakói és a vilnai zsidó tudományos intéze-
tek fölött népbiztosok fognak parancsno-
kolni. Azt sem sejtették a varsói zsidók,
meg a lubliniak, hogy Hitler katonáinak
léptei alatt fog dübörögni a lengyel föld és
a végtelen wolhyniai steppéken motoros
német hadsereg fogja elfoglalni helyét.

Az ünnepek alatt történelmi dráma
játszódott le, melynek szenvedő részesei
milliók zsidó tömegek, akiknek nem volt
idejük arra, hogy gondolkozzanak azon,
hogy hogy is lehetne az ügyek útjába állni?
Vajjon lehet-e a zsidó sorsváltozásnak
eme történelmi napjaiban mást is tenni,
mint léhajtani a fejet és megadni magunkat
a sorsnak?

A lengyel zsidóság tragédiáján sokat
kell még gondolkozzunk és meg kell álla-
pítsuk, hogy szegény zsidó véreink igazán
nem tehetnek arról, hogy a porosz milita-
rizmussal szemben a lengyel vezetők meg-
gondolatlansága folytán elvesztették épen
úgy jövőjüket, mint a lengyel nép...

Sőt a lengyel népnél is jobban, mert
nekik még lehet egy kis országuk, de a
zsidók nagy tömegeiben olyan rendet vá-
gott ez a változás, amelyet talán világvé-
gégig nem lehet majd helyrehozni.

Az ünnepek alatt minden nap egy-egy
borzalmas esemény híre került el hoz-

zánk. S mi nem győztünk elég hálát adni
a Sorsnak, hogy itt élünk Európának ama
részén, ahol a zsidóság meg lett kímélve
a nagy veszedelmektől. Még a magyaror-
szági zsidóság sorsa is mintha enyhülően
volna. Most jön a híre annak, hogy az
október 1-ére a felvidéken megszűnésre
ítélt sokezerényi zsidó kereskedőnek és
iparosnak megkegyelmezett a sors. Bi-
zonytalan időre elhalasztották az ipar-
viziót, holott a három hónapos terminus-
hosszabbítás lejárt és ha a felüggesztés
nem jön meg, akkor földöntutóvá válik
százezerényi zsidó lélek.

Az ünnepek izgalmasában jól jött ez a
hír is, meg az ünnepek utáni közvetlen
napokban az, hogy a hadseregek mifelénk
leszerelnek és újra visszatérhet mindenki
rendes napi munkájához. Hála a jósors-
nak, amely örködik a romániai zsidóság
jobb végzete felett és hála másodsorban
azoknak, akik bölcseséggel, széles látó-
körrel, okosan és rátermettséggel vezetik
Románia sorsát. Elsősorban sok hálaima
szállott az ég felé Őfelsége II. Károly
uralkodónk fenkölt személyéért, aki cso-
dálatosan körültekintő bölcseséggel vezeti
az ország hajóját a biztos vizeken, amikor
körülöttünk úgy tombol a vihar, hogy ha-
talmatlan országok semmisülnek meg egyik
napról a másikra. A dicsőemlékü Armand
Calinescu miniszterelnök halála csak
egyetlen pillanatra torpantotta meg az or-
szágot, azután ment minden tovább a régi
uton, amely a biztos konszolidáció felé
tart. A romániai lakosság faji és vallási
különbözőség nélkül hálás lehet ennek a
kormányzatnak, amely nagyszerű érzékkel
viszi tovább az ország ügyeit a további za-
vartalan boldogulás felé.

Elmúltak az ünnepi napok, megindul
újra a hétköznapi élet a maga ezernyi
gondjaival és apró örömeivel és mi bi-
zunk a csodálatos jövőmondásban,
amely azt hirdeti, hogy ez az év a jobb
felé vezető utnak első nagy állomása lesz.
Mi hiszünk és bizunk abban, hogy meg-
szűnik az uszítás és a nagy zsidóellense-
gek kora lejáróban van. A hazugság kor-
szak lezáródik.

Megindul újra az ünneputáni munka,
a zsidóság tovább fog dolgozni az ország
konszolidációján. A világ többi részeiben
is a sorsüdözött zsidó milliók úgy Német-
országban, mint a meghódított országok-
ban is mégis egyre boldogabb és jobb sors-
nak néznek elébe... Adja az Örökkévaló,
hogy a hét keserves hitleri esztendőnek
vége legyen már, hiszen nem bírjuk már
a sok könnyet és vért, amelyet a szegény
zsidó nép hullajtott...

— HÁBORUS ADÓ PALESZTINÁ-
BAN. (Jeruzsálem.) A Havas távirati iroda
jelenti Palesztinából: A palesztinai zsidó
jisuv összes testületeinek plenáris ülése tel-
hatalmat adott Pinchasz Ruthenbergnek, a
Vaad Leumi (zsidó nemzeti tanács) újonnan
megválasztott elnökének, hogy háborus adót
vessen ki a jisuvra és elrendelje ezen új
adó azonnali beszerzését, illetve behaj-
tását.

Öregségem könnyű lett, mert visszakaptam egészségemet...

ezt írja nekünk levelében C. Georgescu ke-
reskedő, T. Măgurele, Str. Căpt. Stănculescu
12., aztán így folytatja:

...71 éves vagyok. Évek óta gyomorba-
ban szenvedtem és szédüléseim voltak any-
nyira, hogy ágyban kellett maradnom az erős
gyomorégés és erjedési fájdalmak miatt. Két
üveg GASTRO D. elhasználása után gyom-
rom teljesen helyrejött. Hálám jeléül ajánlot-
tam ezen kitűnő gyógyszert mindazoknak,
akik megkérdezték tőlem, miként lehetséges
az, hogy makk-egészséges lettem, amikor az-
előtt olyan súlyos gyomorba-
jamban szenved-
tem...” A levél hálalkodó szavakkal végző-
dik.

GASTRO D. gyógyszer ma már olyan
közkinccse az emberi társadalomnak, hogy
sokszor alig diagnoszkálható gyomor-, bél-,
epe-, vese- és májmegebetegedéseknél emész-
tési zavaroknál rövid kúra után kitűnő ered-
ményeket értek el vele. Orvosok is ajánlják.

GASTRO D. kapható gyógyszertárakban
és drogériákban vagy postán megrendelhető
135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszer-
tárában, București, Calea Victoriei 124.

— A JOINT MUNKAJA A HÁBORUS
MENEKÜLTEK ÉRDEKÉBEN. Newyorkból
érkező jelentések szerint az American
Jewish Distribution Committee rövidesen
Európába küldi dr. Rosen igazgatóját, akinek
vezetése mellett meg akarják szervezni a
zsidó háborus menekültek ezreinek segély-
akcióját. Megbízható értesülések szerint
Lengyelországból Romániába, Magyarorszá-
ra, Litvániába és Lettországra hozzávetőleg
30 ezer zsidó menekült, akik nagy inségben
vannak, minthogy a lengyel zloty, amit ma-
gukkal vihettek, a külföldön nagyon kis ér-
tékű. A Joint Distribution Committee felada-
ta a zsidó menekültek segélyezésével azon-
ban még nem merül ki. Gondoskodni kell a
Lengyelországban visszamaradt zsidó töme-
gekről, akiknek otthonát a német légi bom-
batámadások elpusztították és akik elvesztet-
ték egzisztenciájukat. Súlyos probléma to-
vábbá azon nagyszámu özvegyeknek és ár-
váknak a segélyezése is, akiknek férje, ille-
ve szülője a bombázásoknál elpusztult. Igen
nagy továbbá azoknak a zsidóknak a száma,
akik a harcterekeken estek el, akik fogságba
estek és családjuk ilyen módon családfo-
 nélkül maradt.

— MUNKATABOROKBA VISZIK A
SZLOVÁKIAI ZSIDÓKAT. (Pozsony).
Mach Sándor, a Hlinka-gárda főparancs-
noka vasárnap Eperjesen beszédet mondott,
amelyben kijelentette, hogy a katonák most
hazamennek és a zsidók vonulnak be, hogy
utakat építsenek. A zsidók tüzleteit a lesze-
relő katonák fogják atvenni. A napokban
rendelet jelenik meg, amelynek értelmében
minden zsidónak be kell vonulni.

— ANGOL NYELVTANÍTÁST ismét meg-
kezdtem N. Fuchs Ila Oradea, Str. Aurel La-
zar 11. sz.

Minden zsidó, aki jól és olcsón akar étkezni, keresse fel a

CARMEL orth. kóser éttermet
Oradea, Rimanóczy-utca 9

Konyhája közismerten jó. Figyelmes kiszolgálás. Mérsékelt árak.

Lakodalom és bankett rendezését vállaljuk.

Utazóknak kedvezmény!

Utazók egyesülete ugyanazon helyiségben

Új helyiség:

Rimanóczy-utca 9.
Royal kávéház mellett.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

„Elysée“

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 12
(Golya-áruházal szemben)

Tekintse meg áruraktárunkat vételkötelezettség nélkül

Női lehérműnk nagy választékban

Divatszálak, divatövek, keztyűk, harisnyák, brossok, clipsek, stb. nagy választékban

Olcsó árak! — Figyelmes kiszolgálás!

— KATONAI KÖRÖK SZERINT A NÉMETEK A LENGYEL ZSIDÓKKAL SZEMBEN NEM VEZETIK BE A NÜRNBERGI TÖRVÉNYEKET. (Riga.) A stockholmi „Svenka Dagbladet” című svéd napilap tudósítója közli, hogy beszélgetést folytatott a Lodzban állomásozó német csapatok parancsnokával, akitől megkérdezte, milyen bánásmódban fogják részesíteni a zsidókat a németek által megszállott területeken. A lodzi német katonai parancsnok kijelentette, hogy a német hadvezetőségnek nem áll szándékában bántani a lengyel területen élő zsidókat, ezzel szemben más magatartást fognak tanusítani a korridor, vagyis az úgynevezett „német területeken” élő zsidókkal szemben. — Rigai hírforrás szerint Varsó bombázása során életét veszítette többek között Koussevitzki, a világhírű varsói zsidó főkantor is. Hilsberg, a neves varsói zsidó színművész súlyosan megsebesült.

— A VILÁGKONGRESSZUS ÉS AZ OSE SEGÉLYAKCIÓJA. A Zsidó Világkongresszus exekutívije, valamint az OSE zsidó egészségügyi szervezet megállapodott a Lengyelországgal határos országok kormányaival, amelyek lehetővé teszik az említett zsidó szervezetek számára, hogy segítséget nyújtsanak a háborus menekülteknek. Az OSE megbízottjai a balti országokban és Litvániában már megkezdték működésüket. Népkonyhákat állítottak fel a menekültek számára. A zsidó világkongresszus megbízottai kivizsgálják a Romániába, Lettországra, Litvániába és Magyarországra menekültek helyzetét. Az illető kormányok a segélyakció sikerese végrehajtása érdekében messzemenően támogatják a zsidó megbízottakat.

— KATONAI KÉNYSZERMUNKÁRA VISZIK A NÉMET HATÓSÁGOK A LENGYEL ZSIDÓKAT. (Kaunas.) Litvániába érkezett jelentés szerint a német megszálló hatóságok Czenstochau városkában összefogdosták a 18—41 éves zsidó férfiakat, akiket Németország belsejébe szállítottak el. Valószínűnek tartják, hogy a nyugati fronton lövészárkok ásásánál és egyéb erődítési munkálatoknál használják fel őket. Más lengyel városokból is elszállították a munkaképes zsidókat, akikkel háborus kényszermunkákat végeztetnek. — Más híradás szerint rettenetes éhnyomor uralkodik a megszállott városok zsidó lakossága körében. Segélykiáltásokat intéztek az amerikai zsidósághoz.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye

Pensiunea KATZ

BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.

Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la Podul Senatului. TELEFON 5,43.05.

— PINCHAS RUTENBERG LETT A VAAD LEUMI ELNÖKE. Jeruzsálem. A Vaad Leumi, a palesztinai zsidó nemzeti tanács ülésén Jicchak Ben Cvi, a tanács eddigi elnöke, azt a javaslatot terjesztette elő, hogy a Vaad Leumi elnökévé Pinchas Rutenberget válasszák meg. A javaslatot egyhangúlag elfogadták. Pinchas Rutenberg a palesztinai zsidó közélet egyik legnagyobb tekintélye, egyike azon keveseknek, akikben az egész zsidó lakosság bizalma összpontosul, pártkülönbösgre való tekintet nélkül. Rutenberg a Palestine Electric Corporation elnöke, az ország villamosításának megteremtője, a zsidó aviácia megszervezője, aki most a legfontosabb pozíciót foglalja el a palesztinai jisuv életében. Rutenberg a Vaad Leumi élére való helyezése az egész jisuv szervezet egybefogásának érdekében történt. Palesztinából érkező jelentések egyöntetűen megállapítják, hogy a jisuv közhangulata a lehető legjobb, a Vaad Leuminak az önkéntes jelentkezésre való felhívásra óriási lelkesedéssel feleltek a jisuv legszélesebb rétegei. A bevándorló-hajók érkezése tart és a Jewish Agency, illetve a cionista exekutívé, egyetértésben a palesztinai kormánnyal, minden szükséges intézkedést megtett a bevándorlás irányában.

— HAZASSÁG. A nagyváradi zsidó társadalomnak két fiatal és általános szimpátiának örvendő tagja kötött házasságot. Dr Faragó Viktor ügyvédnek, a nyugati szertartású hitközség főtitkáranak bájos leányával Annával október 8-án vasárnap kötött házasságot Dr Bleyer Sándor a fiatal bankgeneráció nagyképzetségű tagja, az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt. nagyváradi fiókjának helyettes főnöke.

— KIVÉGZIK A NÉMET MEGSZÁLLÓ CSAPATOK A LENGYEL VÁROSOK ZSIDÓ VEZETŐIT. Kaunas. A német csapatok által elfoglalt lengyel területeken maradt zsidók sorsáról Litvániába érkezett hírek rendkívül sötét képet festenek. A nem-zsidó lakosságnak megtiltották, hogy éllemiszterrel lássák el a zsidókat, Krakkóban és számos más zsidólakta városban több zsidó vezető férfit halálra ítélték azon a címen, hogy a zsidó polgári lakosság is aktív részt vett a lengyel ellenállási harcokban. A zsidó katonák, akik hősiességgel harcoltak a lengyel hadseregben, öngyilkosságot követtek el, amikor arra került a sor, hogy a német csapatok foglyul ejtik őket. A bombatámadásoknak is rengeteg zsidó áldozata volt a lengyel városokban. Azokban a városokban, amelyeket csak kevéssé érintett a német-lengyel háború, így Vlnában is, segélyalakulatokat teremtettek a zsidó hitközségek az ország többi részeiből menekülő zsidó tömegek megsegítésére.

NYILATKOZAT

Az Ujcionista Szervezet erdélyi elnökségéről való lemondással kapcsolatban a bukaresti központ páratlanul brutális támadást intézett ellenem, részben hivatalos lapjában, másrészt körlevelekben. Ha jóízűleg nem tiltaná, akkor sajtó útján még erősebb eszközökkel megfelelő elégtételt szereznék magamnak, ahogy azt a szervezet vezetősége megérdemelné.

A pártatlan közönség informálása végett közlöm, hogy 1992—1939. szám alatt jeljelentést adtam be a nagyváradi ügyvédségen úgy a szervezet, mint Horvát Géza petrozsényi lakos ellen rágalmas és élevesztéses fenyegetés címén. Ott fogom bizonyítani, hogy minden állításuk aljas rágalom.

LEITNER ZOLTÁN,

a „Népünk” felelős szerkesztője.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavamma szemben
Cisóranu erdélyi konyha

— OROSZORSZAGON KERESZTÜL — PALESZTINABA. (Riga.) A Zsidó Távirati Iroda jelenti: A lett kormány elrendelte, hogy azokat a zsidó menekülteket, akik Németországból, Ausztriából és Csehszlovákiából menekültek Lettországra és ott vagy illegálisan tartózkodnak, vagy lejárnak már a tartózkodási engedélyük, kényszer munkára fogják be. Mintegy ezer zsidó menekültől van szó, akiket főleg utánpótlás céljára dolgoztatnak. — A lettországi Cionista Szervezet az orosz kormányhoz fordult azzal a kéréssel, hogy ezen menekültek részének adjon átutazási vizumot, hogy Odesszán keresztül Palesztinába vándorolhassanak ki. A moszkvai kormány azt a választ adta a cionista szervezet kérésére, hogy kollektív vizumot nem ad a menekülteknek, hanem minden egyes esetet egyenként fog megvizsgálni, illetve elbírálni a vizum megadásánál. — Hetvenöt palesztinai zsidó polgár, akiket Litvániába levett meg a háboru kitörése és már nem tudtak rendszer uton visszatérni Palesztinába, azzal a kéréssel fordult a kaunasi szovjet követséghez, hogy az orosz kormány átutazási vizumot adjon nekik. A válasz most érkezett meg Moszkvából, amelyben az orosz kormány közli, hogy október 10-ig megfogadni a szóbanforgó palesztinai polgároknak az átutazási engedélyt, hogy Odesszán keresztül hazatérjenek Palesztinába. — A lettországi Palesztina-bizottság távirati utasítást kapott a londoni Jugend Alliaja hivataltól, hogy kérjen átutazó vizumot a riadai szovjet-konzulátustól azon 58 menekült gyermek számára, akik most Dániában tartózkodnak és akik Odesszán keresztül kényszerülnek Palesztinába menni.

— 114 ÉVES ZSIDÓ ÖNKÉNTES. Lengyel lapok írták a háboru napjaiban, hogy Nadvorna, keletgalíciai községben, ahol az egész zsidó lakosság önkéntes szolgálatra jelentkezett, a sorozó bizottság előtt megjelent egy 114 éves zsidó is, névszerint Ellijáhu Festinger, aki munkaszolgálatait ajánlotta fel a hadseregnek. Festinger kijelentette, hogy mélyen sajnálja, hogy nem vonulhat a frontra a fiatalokkal együtt, de elég rugalmasnak érzi magát ahhoz, hogy keze munkájával szolgálja a hazát. Festinger 23 éves korában részt vett az 1848-as szabadságháborúban.

— Erdélyszerte, megveszékeltelvek intelligens, jómegjelenésű akvizitőröket és inkasszánsokat keresünk megfelelő pénzbiztosítékkal. Népünk kiadóhivatala.

Budapestre utazók figyelmébeOrth. kóser penzió Budapest központjában
Andrássy-ut 43 szám

Modern kényelemmel berendezett ragvógó tiszta szobák folyóvízzel. - Kivánatra diétás konyha

Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kárme: penzió (Andrássy-ut 43)

Telefon 12-89-67

WASSERSTROM SÁNDOR:

Színfoltok egy ünneplő város zsidóságáról...

Szabad bemenet... női kiffli „reformja”... templomi hagyományok megsér-
lése... romlallan és zsidóságukhoz ragaszkodó gyermeklelkek... cigarettá
Kolnidrekor... tenniszezés a nagy napokon... szerelem a siron tul is...
ünnepi temetés... színész-kálvária... régi Várad ünneplése...

1.

NAGYVÁRAD,
OKTÓBER ELEJÉN.

Vége az ősi nagyünnepeknek. Ezeknek a hangulatos szép napoknak, amelyekről annyi sokat írtak, de még mindig újabb és újabb hangulatot nyújtanak, azoknak is, akik megírják, meg azoknak, akik egy életen át magukban hordják. Kezdődik a hajnali szelichot-napokkal, amikor didérgő korareggeli órákban szolozsmáznak a templomokban. Azután a roshasonoi fejedelmi nyugodt tónus, a víz partján lefolyó taslich, majd a Kippur napja előtti furcsa izgalom. Utána az év legnagyobb napjának komorsága és a rákövetkező testi-lelki felszabadulás. Ismét rövid pihenő és következik a sátor érdekes, mindig vidámabb hangulatba csapó nyolc napja, amely megfelelő akkorddal zárul: a Tóra örömnünnepeivel. Tipikus zsidó ünnep, amikor nem örvendenek másnak, mint annak, hogy a Tórát kapta a zsidóság, amelyért annyi könny és vér folyt. A zsidó nép évezredek óta ennek a szentírásnak hőroza és áldozata...

Ezekről a napokról volna néhány sor mondani-
valóm. Nem komor szavak, hiszen a történelmi ese-
mények eléggé dühörögnek körülöttünk, de a tem-
plom a mi egyetlen oázisunk, ahol néhány órára
mintha künn hagynánk a sok keserves hétköznapot.

2.

PRAKTIKUS
TEMPLOMI REFORMOK

Ebben az évben nem ál-
lottak szigorú Cerberu-
sok a nagy templomok ajtóiban, akik a jegyet kér-
ték. Volt ebben a régebbi rendelkezésben valami
komikus és ahol tartják, van most is.

Talán az a régi tréfa jellemzi legjobban, hogy
akinek nincsen jegye, azt mondja az ajtónállónak:

— Csak egy néhány szót akarok mondani a
hácsimnak... és amikor egy óra múlva kijön,
megfenyegeti ujjával az ajtónállót:

— Sie ganef, Sie haben gedawnt... maga hun-
cut, maga imádkozott és nem beszélgetett...

Apropos: beszélgetett. Sajnos, sokan és sokszor
beszélgetnek a templomokban. Sokszor úgy sajná-
lom az előimádkozókat, akik plussz meg kell
erőltessék magukat, hogy tulkiabálják főleg a hől-
étek megbeszéléseit.

Az ortodox templomok nem éppen esztétikus
megnyilatkozása ez a sok beszélgetés és láрма,
amit valóban felfüggeszhetnének, legalább ezekre
a napokra. Ha tölem függene, elrendelném, hogy az
asszonyok is fehér köpenyben, kiffiben imádkozza-
nak, mint a férfiak; egy „csinos” halotti ruhában,
uniformizálva, akkor talán nagyobb csend volna —
a rácsok mögött. Elvégre, ha az új kosztümöket
nem láthatnák, csak a vászonruhát, amelyben utolsó
nagy utjára indul majd 120 év múlva őnagysága,
akkor talán inkább ajátatoskodnának. Valószínű

azonban, hogy a varrónők titakoznának a „reform”
ellen... így azonban megmarad a nagy láрма...

3.

HA VALAKI A TEMPLOMI
HAGYOMÁNYOKHOZ NEM
TUD ALKALMAZKODNI —
JOBBA, HA TÁVOLTARTJA
MAGÁT...

A férfiak között is
vannak súlyos téve-
dések. Így el kell
mondjam annak a
vállalkozónak esetét,
aki közlemben ült és szigorúan böjtölt. Egész nap
a templomban ült Jomkippurkor a kölcsönvett fő-
ülésein és a szülőiházától hozott emlékekkel terhel-
ten együtt dudolta a melódiákat a főkántorral. De
— cipőben. Börcipőben. Hiába volt minden ér-
velésem, hogy nem ér az egész böjt semmit, ha a
többi előírásokat, így a n'ilaith használatát nem
tartják be. Nem használt semmit szavam. Reggeltől
estig ült ott, mint mások a templom más részei-
ben — cipőben. Holott ma már a „technika” oly
fejlett, hogy gyönyörű gummitalpu, sőt komplett
gummiból készült cipők vannak, amelyekkel uccán
is lehet szépen jární, nem is kell le és felhuzgálni
a templomban, ami után amugy is kezet kell
mosni.

Kétségtelen, hogyha ezek az urak a legtöbb
katolikus templomokat járnák, nem találnának
benne semmit, hogy azokba csak bekötött fejű, vagy
kalapban járó asszonyt engednek be. Azon sem
csodálkoznának és természetesen vennék, hogy a
pápa előtt sem lehet megjelenni dekoltált női ru-
hákban, vagy kendő nélkül. Vagy a török mecse-
tekben is levonnék cipőiket, mert a mohamedán
műezsin nem engedi be másképen... De a zsidó
sámesz az más... mi csak önmagunkat nem res-
pektáljuk, mi azt hisszük, hogy a mi templomaink-
ban azt tehetjük, amit akarunk...

Ezt a szigorú sulchan-aruchi rendelkezést a
rabbiknak százszor el kellene mondani a híveknek.
De a rabbik, rabbi-helyettesek — mással vannak
elfoglalva. „Nem érnek rá arra”, hogy ilyen alantas
dolgokkal, mint a jomkippuri börcipővel, foglalkoz-
zanak.

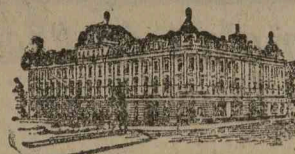
De azért mégis bosszantó, hogy a templom leg-
szébb helyein, még a „mizrach” ülésén is üljenek
cipőkkel... és egy esztendő múlva újra így lesz...
mert közben mással vagyunk elfoglalva. Különösen
azok vannak elfoglalva, akiknek hivatásuk volna
ilyesmire felügyelni.

Van azonban a jomkippuri cipőkben levőkhöz
még néhány szavam. Ha már a templomba jön-
nek, még ha a bennlevőkkel csupán csak együtt-
érzéssel is akarnak demonstrálni, améikül, hogy a
hit dogmáinak minden tekintetben alárendelnek
magukat, ne feledjék, mivel tartoznak azon népi és
hitéleti tradícióknak, amelyek mindazokra kötelező,
akik az általuk felkeresett templom hagyományos
szokásait magukévá teszik... Csak annak a népnek
fiai érdemelnek megbecsülést, akik alkalmazkodni
tudnak azon hagyományokhoz, amely nélkül annak
fennmaradása évezredekben keresztül lehetetlen lett
volna...

Aki a templomi tradíciókhoz és szokásokhoz
nem tud alkalmazkodni, inkább tartsa távol magát...

A sok templomi ülésen folyton változtak az
arcok. Ami azt jelentette, hogy vagy nem volt ki-
adva az ülés, vagy pedig az illetők megbeszéltek,

Csak a

GRAND HOTEL

LAFAYETTE-ben

lakjon Bucuresztiben

Központi fekvés. Komfort. Olcsó. Otthonos.

CALEA VICTORIEI No. 11 — Telefon 3-3410

hogy félóránál többet nem fognak a templomban
tölteni. Volt — sajnos — olyan ur is, aki Jom-
kippur napján délben beállít egy órára és frissen
borotvált arcán még látszott a puder nyoma... szo-
moru és vigasztalan jomkippuri látvány...

4.

A MODERN MILLIÓBEN IS
BIZTATÓ JÖVŐEzzel a sok szo-
moru és a zsidó

hitélet gyengülését jelentő és jellemző képeken ki-
vül vannak vigasztalók is. Olyanok, amelyek a
jobb jövőre adnak megfelelő biztatást. Ott ült mel-
lettem egy fiatal, 12 éves szép és derék kisfiú,
fehér gummicipőkben: az orvosék Pistája. Reggel
hétől este hétig ott ült és egész nap böjtölt.
Imádkozott ajtatosan és hittél. Ez így magában nem
is volna csoda. De ha tudjuk azt, hogy apja a
város egyik legismertebb szabadgondolkodó orvosa,
aki egyáltalán nem jár templomba és kimondott
ateista, akkor már érdekesebb az eset. A fiúcska
anyja vallásos ugyan, de ha a fiúban nem volna
lelke mélyén vallásos érzés, hiába volna minden.
Így szorgalmasan imádkozott. Érdeklődött az imák
jelentőségéről, böjtölt és csak éppen ki nem
mondta, hogy imádkozik vallástalan orvos apjáért
is, hogy neki is bocsássa meg az Örökkévaló, hogy
— nem hisz benne.

A felnövő generáció új típusa a nagykereskedő
Péterkéje is, aki nincsen még tíz éves sem. Ugy
áll ott egész nap apja mellett, hogy még egy „faj-
cser” sem mulaszt el és komolysága meglepi az
embert. Még az a nemrég tizenhárom éves fiú, a
kis sápadt és most böjtöltő Ádám, aki szintén
nagyon komoly, vallásos gyermek. Ez az új fel-
növő generáció biztatás arra, hogy a zsidó hit és
vallásos érzés nemhogy csökkenne, hanem még
erősödik és a jövő generáció nem fog olyan bla-
zirtan viselkedni a templomban, hanem leveti saru-
ját, amikor azt az előírás követeli. Jó így, mert
ez a zsidó vitalitást jelenti, azt, ami huzdítólag hat
és hitet éleszt, hogy nemcsak Izrael nincsen el-
veszve, hanem még a hit sem. Ezek a gyerekek
nem chasszid milliőben nevelkednek, hanem mo-
dern, felvilágosodott emberek között és mégis a tra-
dióció útját járják... ami annál biztatóbb az
általunk félelemmel tekintett jövőre...

5.

EGY KERESZTÉNY ROMÁN
ÜGYVÉDNŐ ZSIDÓ RITUS
SZERINT GYÁSZOLJA ELVESZ-
TETT ZSIDÓ SZERELMÉT...Amiről sokat be-
szélnek most Nagy-
váradon, az a nagy
siron tul is tartó

szerelem, amely egy ploesti-i görög katolikus asz-
szony és egy nemrég elhunyt nagyváradai zsidó
mérnök között szövődött és amely olyan mély,
felejthetetlen nyomokat hagyott az asszony életében,
hogy most is szakadatlanul és ragaszkodással ápolja
ezt az érzést.

A fiatal 29 éves mérnök, rendkívül tehetséges
fiatal ember volt, aki az egyik nagy amerikai petro-
leum-vállalat vezető mérnöke lett Ploestiben. Meg-
szerették egymást egy ottani igen előkelő és gaz-
dag román ügyvéd feleségével, aki a szerelemért el-
hagyta férjét és megígérte, hogy a házasságuk előtt
a zsidó hitre tér át. Nagy tragédia volt, hogy egy
műtét folytán a mérnök meghalt. A műtét utáni
néhány héten át a román nő önfeláldozóan ápolta
a mérnököt és amikor meghalt a szerencsétlen fia-
tal mérnök, a szerelmes asszony a temetésre is el-
jött Nagyváradra. Nagyobb alapítványt tett egy
zsidó jótékonyági intézménynél, amelyre havonta

Divat- és gyógycipészet

Kohn István

Belvárosi cipőszalon

Oradea, Parcul Traian 1.

Néhány nap alatt évekkel fiatalabbnak látszik!

A SULFAMYL-

puder eltünteti a ráncokat és az arc pattanásait. Az arcbőrét üdév és bársonyossá teszi.

Éjjelre használjon SULFAMYL-krémet.

most is fizet 500 leit és elmondotta, hogy volt vőlegénye feltétlenül ragaszkodott ahhoz, hogy zsidó legyen, mert édesanyját nagyon szereti és az nem engedné meg, hogy nem-zsidó nőt vegyen el. De a sors közrefűszott és korai halála pontot teti a regény végére.

Csak hogy a síron túl is létezik szerelem és kegyelet. Így az asszony, aki egyébként maga is gyakorló ügyvéd, úgy tudta, hogy a zsidóknál is van requiem, ezért a halál utáni harminc napban elment a ploesti-i rabbinátushoz és kérte, hogy tartsanak emlékműpéldy az elhunyt lelkiüdvéért. A reform templom rabbija megtette, hogy a teljesen kivilágított templomban a nagy vállalat igazgatóinak és a szenvedő asszony jelenléte mellett, elmondottak egy „El molé rachmim”-ot és kaddist, egy minjan keretében.

A fiatal és szép asszony hallotta azt is, hogy a nagyünnepek idején szokás a sírokat látogatni. Értesítette az elhunyt nagyváradi családját, akikkel állandóan családi levelezésben van és akikhez nagy szeretettel ragaszkodik, hogy várják őt, mert érkezik. Meg is jött roshasono napján és ki akart menni a temetőbe. Amikor megtudta, hogy ezt nem lehet, akkor várt az újévet követő vasárnapig, amikor is kiment a sírhoz és ott imádkozott a maga módján és imádkoztatott a zsidó rítus szerint is, az elhunyt lelkiüdvéért.

A nagytehetségű, tragikusan, fiatalsága teljében elhunyt mérnökről még csak annyit, hogy az egyetem, ahol végzett Németországban, a hitleri éra dacára, igen megleghangu kondoleáló levelet írt az elhunyt hozzátartozóinak. A ploesti-i asszony pedig örök tövissel szívében ápolja nagy szerelemmel és előtte idegen rítusnak kegyeletjével nagy szerelmi emléket...

6.

EGY ÜNNEPI TEMETÉS Egy régi, tekintélyes, becsületes váradai polgárt is temetett a váradai zsidóság Szimchasz Tóra napján. Weisz I. Mór abból a régi, becsületes, puritán fajlából való volt, amely mind jobban kiveszőben van. Az a csendes, szolid, derék kereskedőember, aki a vallás nyomdokain halad, templomjáró és üzleti elvei is ennek szellemében mutatkoznak, a praktikus élet utain is. Weisz I. Mór tul volt már a nyolcvanadik életévén, de azért este-estéig templomba járt sulyos szívbajával. Semini Acereszkor is este még a templomban volt, a régi Sasz Chevrahan, ahová hatvan éven át, felépítése óta járt és amikor kijött, rosszul érezte magát. Hazament, lefeküdt és egy óra múlva már nem tudott semmit a földi bajokról és fajokról.

Temetése a Tóra örömműnepén volt. Sokan jelentek meg régi hívei és barátai, akik kézen vitték koporsóját a velencei régi temetőig. Szomorú temetés volt. A szemerkélő, vigasztalan őszi esőben különösen megragadta a jelenlevőket, hogy a legnagyobb nagyváradi keresztény cég vezetője is megjelent és kísért a temetőig a régi szomszédot, akinek évtizedekig volt a nagy vasüzlet mellett kötél és

Olcsón és jól élkezhetsz
Herschkovits
orth. kóser pensiójában
BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Sfrada Soarelui 7).

zsáküzlete. „Weisz, a köteles”, ahogy a köznyelven hívták, eltávozott és a régi keresztény barát eljött a temetésére is. S amiről sokat beszélnek ma Váradon, épen az, hogy ez a régivágású keresztény ur nem csupán a temetésre ment el, hanem életében is megmutatta, hogy becsüli az öreg zsidóembert. Nála vásárolt, illetőleg ettől a cégtől, melynek utóbbi években Weisz I. Mór ügynökölt. Igaz, hogy így két és egytized perccel többbe került a zsinag, de „régibáratomat” nem hagyta el. Ugyszólván ebből élt Weisz bácsi az utóbbi években, ellentétben a nagy zsidó cégekkel, akiknek nem konveniólt „Weisz, a köteles” ajánlata. Értjük ezt? A nagy keresztény cég is tudta, hol lehet valamivel olcsóbban beszerezni, de nem tette. Ellenben a „csupaszív” zsidó közösség ilyenkor azt mondja, „üzlet más, meg az is más”. Jó ebbe az elybe burkolózní. Még ha éhen is hallette egy-egy zsidóember. Okulásul írtuk meg, okulásul, csak kérdés, hogy fog-e belőle valaki okulni?

7.

JOMKIPPURKOR CIGARETTÁZÓ ÉS TENISZEZŐ RENEGÁTOK... Kolnidré este a templomból kijött, utam a Fötéren vezet keresztül. Ott sétált néhány nemrég kikeresztelkedett nagyváradi zsidó, többek között egy ügyvéd, meg egy bankigazgató és cigarettázta. Lehetséges, hogy máskor is cigarettáznak az esti korzón, de az nem tünik fel. Viszont most minden hasonló kihívást a szent ünnepen provokációnak vesznek a jóérzésű zsidók. Hogy épen Kolnidré hangulat után kell a füstölő szerzámmal ezeknek a renegátoknak a jóérzést, de még a jóízést is arcul csapni. Anélkül is furcsa, hogy most, amikor annyian üldözik a zsidóságot, akkor ilyen brüszkül megtagadják a közösséget azzal a zsidósággal, amely ennyire szenved és küszködik az antiszemítizmus polipkarjai között...

Milyen tehetetlen is a zsidóság, hogy ezekkel a renegátokkal nem tud eljárni kedve szerint. Minden nép eljár árulói ellen, de nekünk zsidóknak tovább együtt kell élnünk a hitehagyottakkal...

Viszont ezzel szemben, egy kikeresztelkedett asszonyt, az egyik nagyünnepen hívta barátinője, hogy menjenek tenniszezni, mire a kikeresztelkedett asszony azzal „tért ki” a meghívás elől, hogy nem megy, mert abban az uccában, ahol lakik, sok zsidó van és „provokáló kikezdésnek” vennék, ha a tennisz rakkettel elindulna a játszótérre.

Nem volt azonban ennyire figyelmes az a nagyváradi fiatal ügyvéd, aki Jomkippur napján délelőtt a villamos perronján cigarettázva ment tenniszezni. Azt kérdezhették, hogy nem félnek-e ezek az emberek a sorstól? Azt kell mondjuk, hogy nem... mert ha embertől, Istentől félnek, akkor kibírná az ügyvéd ur is, hogy egy napon ne tenniszezzen. Jártak a német, meg osztrák vallástalanok is tenniszezni Jomkippurkor, amíg „lapda” lett belőlük is, amelyet a sors úgy ütögetett a „pályán”, mintha két világbajnok játszana egymással...

8.

EGY SZINÉSZ KALVÁRIAJA Egy erdélyszerte ismert derék színész járja most a nehéz utat, amely sok zsidó embernek sorsa ma. Sokáig élt külföldön, a legelőkelőbb nagy színházak tagja volt, de a zsidótörvény című akadályversenyben lemaradt. Több mint husz éve lakik Erdélyben, így állampolgár lesz, de addig is kell neki kenyér. Sokan ígérték, hogy ezekben az átmeneti napokban segítségére lesznek, de azután elbujtak, azt mondják, hja' így, meg hja' úgy. Egy baráti tanácsra elment a nagy bank igazgatójához, aki úgy vélte felkarolni, hogy egy százast nyomott a markába. Megköszönte, de nem fogadta el. Elvégre ő a zsidóságának rokkantja, nem pedig mankós koldus és ha az igazgató ur nem tud „elegánsan” segíteni, akkor inkább sehogy.

Ezzel szemben ott van egy vegyész mérnök, akít semmi más kötelesség nem fűz a színészethez, mint hogy a régi világháboruban mint snájdígnagy, a frontszínházat igazgatta. Nos hát, ez az ur, ez az UR, elővett 2500 leit és azt mondotta a meghatott zsidó színészembernek:

— Ha lesz szerződése és módja, visszaadja, ha nem, akkor „fond perdu”.
Ime. két ember gesztusa. A bankvezér, aki min-

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:
„TACAMUL”
ezüstáru gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

dent „jótékonyági” alapon intéz, de legalább magad anyagot a színésznek, hogy ábrázolja azt a bizonyos bankembert. Viszont a vegyész mérnök újra bebizonyította, amit eddig is tudtak róla azok, akik ismerték, hogy kitünő, jószívű és derék ember.

9.

EGY 80 ÉVES MUNKÁS ÉLET ÜNNEPLÉSÉNEK MARGÓJARA...

Löwenstein Zsigmondra kell még írjak abból a kálamból, hogy 80 éve

lett és a nagyváradi társadalom szívesen és melegen ünnepli. Zsiga bátyánk régi barátja lapunknak még régiebb nekünk maguknak. Hiszen annak idején házasságom tanuja is volt és azóta sem szakadt meg a jóbarátság és szívélyes kapcsolat közöttünk. A régi Várad egyik érdekes alakja Zsiga bátyánk aki minden közügynek lelkes és harcos propagandája volt mindenkor. Egyidőben még a hitközségnek jegyzője volt és klasszikusan szép betűinek még ma is nyoma van a régi annalesekben. Régi, kitünő zsidó család tagja, aki valamikor a váradai törvényhatósági bizottságban a legkitünőbb debattőr népszónok volt. A katonaváros követe volt, de hasam virilísi jogon, hanem egyhangulag választották „követté”. A szívéhez volt növe minden kéreber, akik szintén nagy ragaszkodással követték. Sohasem toltta a gazdagok szekerét, sohasem hízelgetett, hanem mindég csak az igazságot hajszolta. Ez sem tudott milliókat szerezni, ezért maradt nagyon is szerény anyagi viszonyok között. De Löwenstein Zsigmond olyan vagyonnal rendelkezik, amit kevesen tudnak felmutatni. Megszerezte az emberek becsülését és tiszteletét. Most, hogy betöltötte a nyolcvévtizedet, egy élet alkonyán körülveszik az emberek tisztelettel, becsüléssel. Nem felejtették el, ahogy hálátlan emberek szokták, de az ő kivételes egyénisége különleges elbírálást is érdemel.

A nyolcvanestendő örökifju, lelkes, derék Löwenstein Zsigmondot mi is ünnepejük és kívánjuk neki, hogy a még hátralevő 40 esztendőben is az emberek szeretete, becsülése és tisztelete vegye körül.

*

Aktuális, érdekes és napjainkban lejátszódó kisebb események ezek, amelyeket jobban esik papírra rögzíteni, mint a nagy, gyakran szívszorongató szavakat. Egy nagy zsidó kulturcentrum ünnepnapjainak „kisebb eseményei”, ami talán mégis vidémbbá teszik azokat, akik olvassák. Minek is nagy képűsködni, hogy mit fog csinálni Stalin és mond Chamberlain? A mi kis életünk amugy is olyan szerepet játszik a népek gigászai küzdelmében, mint levélhulláskor ősszel egy kicsiny falevél...

Kényelmes Pensió!
Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!
Gelbstein-nál, București
Str. Azilul de Noapte, 12. Telefon 51-2-39
Olcsó és pontos kiszolgálás!

— KOMFORTOS GARZON LAKÁS egy szoba, fürdőszoba, előszoba és mellékhelyiségekkel, központi fűtésű új házban kiadó. Bővebbet a „Népünk” kiadóhivatalában, strada Miron Pompiliu 8

(Folytatás a 2-ik oldalról)

nyelven „a mózesvallású testvérekhez” proklamációt bocsájtottak ki, már nem fogadta azokat oly üntető lelkesedés.

**AZ ESZMEI MEGOSZTÓDÁS DACÁRA,
AZ 1863-AS LENGYEL FELKELÉSBEN
IS SOK ZSIDÓ ESETT EL A HARC-
TÉREN ÉS PUSZTULT EL AZ OROSZ
FOGSÁGBAN.**

Amikor Konstantin orosz nagyherceg Varsóba érkezett, a zsidó lakosság üdvözölte az uccákon és a nagyherceg megengedte Meisels és Jastrow visszahérését a száműzetésből. 1861-ben megjelent egy új lap „Jutrenka” címen, (Hajnalhasadás) amelyben Neufeld Dávid nevű szerkesztő üdvözlő himnuszt írt azokhoz, akik az egyenjogúsítást megvalósították. Dávid Gordon viszont a „Hamaggid” című héber lapjában kételkedését jelentette be az orosz egyenjogúsítással szemben és már 1860-ban nem szünt meg harcolni a nemzeti zsidóság eszméért, amelynek alapkritériumaként Palesztinát állította oda. A gyakorlati munkára pedig a párisi „Alliance Israelite Universelle”-t igyekezett megnyerni.

Amikor 1863-ban nagy uccai harcok voltak az orosz csapatok és a lengyel felkelők között Varsó uccáin, akkor ebben már kevés és főleg fiatalkorú zsidók vettek részt a lengyelek oldalán. Többen meghaltak és számosan orosz fogságba estek. A litván zsidók nem vettek részt ebben a szabadságharcban, mert úgy vélték, hogy a lengyel szabadság nem okvetlenül hozza magával a zsidók felszabadulását is. (Okosak és előrelátók voltak akkor is már a litván zsidók...) Viszont az oroszoknak elorozósító törekvései miatt sokat szenvedtek a lengyelországi zsidók.

Igy harcoltak szenvedtek, haltak meg a lengyelországi zsidók a lengyel forradalmak és felkelések idején. Most, amikor újra véreznek a lengyel hazáért, amely sokszor hozzájuk oly mostoha volt, hasznos és tanulságos, ha ezekre az időkre visszaemlékezünk.

Megjelent az „Ősök és Hősök” második kiadása

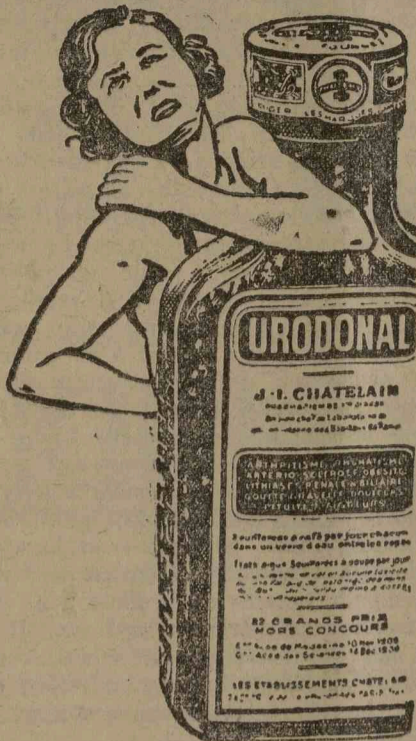
Mezey Bélának „Ősök és Hősök” című, Erdély szerinte nagy sikerrel befutott könyvének második kiadása a napokban hagyta el a sajtót. Mezey Béla irodalmi működésével gyakran foglalkoztunk már lapunk hasábjain, a zsidó szívet és lelket ábrázoló nagyszerű írásaiért már régen szeretetével fogadta a magyar nyelven olvasó zsidó publikum. Ez alkalommal csak néhány sorban akarjuk méltatni munkatársunk nagyszerű íráskészségét, amellyel meghódította széles réteget olvasóközönségének osztatlan tetészetét.

Felelős szerkesztőnk, Leitner Zoltán írja az Ősök és Hősök előszó-tanulmányában, kár, hogy Mezey Béla írásait nem jiddis vagy valamelyik világnyelven jelentek meg, mert akkor a világ kulturális dóságának képeznek állandó kedvenc olvasmányait. És ez tényleg így is van. Nekünk, akiknek állandóan módunkban áll a világ összes jiddis folyóiratait lapozgatni, büszkén állíthatjuk, hogy ezeknek az előkelő jiddis folyóiratoknak elbeszélési és regényei állíthatók csak Mezey Béla értékes és nagyszerű írásai mellé. Éles megfigyelőkészsége, problémáinak színesége, stílusának gördülékeny menete, mind-mind arra predesztinálják Mezey Bélát, hogy — mint egyik kritikusa írja — adott körülmények szerencsés összetételalkozása esetén, a magyarul olvasó zsidó olvasóközönség legnépszerűbb írója lehessen.

Objektíve állapíthatjuk meg, hogy az a fogadtatás, amelyben az erdélyi olvasóközönség az „Ősök és Hősök”-et fogadta, ritkaságszámba menő esemény az erdélyi zsidó irodalom történetében. Ez klasszikus dicsérete az olvasóközönség kitisztult és megfinomított ízlésének, amely ösztönösen és megítélés után is különbséget tud tenni az igazi zsidó irodalom és a betűtenger pelyvéja között.

Most, hogy munkatársunk könyvének második kiadása hagyja el a sajtót, hisszük, hogy Erdély intelligens olvasóközönsége további elismeréssel és szeretettel fogja az „Ősök és Hősök”-et fogadni.

Jaj! hogy fáj a válam!

Ha a hugasav túlságosan felhalmozódik a szervezetben, kristályokat képez, amelyek, szurják az ízületeket, és olyan súlyos fájdalmakat okoznak, hogy tönkreteszik az ember közérzetét, sőt súlyos háttal lehetnek magára a szívre is. A hugasav sohase szabad stagnáljon a szervezetben. Sajnos azonban az ülő-életmód, kimerültség, megerőltető munka mindmennyi akadály a hugasav rendszeres kiválasztásának és eltávolításának, tehát egy komoly kezelést kell igénybe vennünk, hogy fejlődés arányában megszabadulhassunk a hugasavtól. Ezt nagyon egyszerű módon elérhetjük az Urodonal rendszeres használata által.

Az Urodonalt — amióta csak létezik — hírneves orvosok rendelik és ajánlják, mert biztos és állandó hatása közismert. Szedjen minden nap egy kanálkával egy kevés vízben... ez egyszerű, kényelmes és feltétlenül hatásos.

URODONAL

megakadályozza a hugasav felhalmozódását

Kapható: gyógyszertárakban és drogériákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY MEGBIZHATÓ MARKA

Varsó a harcok után

En bájít, aser lo som mész, — nincsen ház, ahol ne volna halott. Rettentő az a sors, amiben ma a varsói zsidók vannak. Hogy hányan? Nem tudni, mert valószínűleg a legtöbben elmenekültek, ami abból is látszik, hogy a zsidó üzletek nem nyitottak ki, a német távirati iroda jelentése szerint, mert tulajdonosaik elmenekültek. Elmentek, mert nem bírták azt, hogy a németek rabságában legyenek. Elmentek, mert a szovjet területén relative több nyugalomra van kilátásuk. Vagyonuk ugyan nem lesz, de életbiztonságuk mégsem olyan labilis, mint a német fennhatóság alá került területeken. Különbön a lengyel zsidóság nagyrésze nem olyan hallatlan áldozat lemondani a vagyonról, mert 80—90 százaléka proletári sorban tengődött. Talán még jobb is lesz, amint a szovjet rádió is mondja, a lengyel, kisorosz, ukrán és zsidó szegény lakosság kap élelmiszert, ruhát és cipőt a szovjettől.

A varsói zsidóság szomorú napjai után most veszik majd számba, hogy kik és hányan haltak meg. Meghalt Koussewitzki, a világhírű főkantor, aki elesett a harcokban és Hilsberg híres színművész súlyosan megsebesült. Koussewitzki a világ egyik leghíresebb kántora volt, ma már az örök álmát alussza.

Kiváló nagy rabbik és zsidó exponensek martíromságáról kapunk borzalmas híreket, de hivatalos megerősítés nem akarunk pánikot... S ki tudja még, hányan és hányan, névtelenek és ismertek, öregek és fiatalok? Tragikus és szívszorogató az a hír, mely szerint sok zsidó gyermek házak romjai között keresi eltűnt szüleit. Képzeliük el, hogy apró gyermekek sirva keresik szüleiket, akik valahol holtan fekszenek a pincékben. A gyermekek az ostrom alatt összeverődve kószáltak és sokszáz meghalt, mert nem volt, aki vigyázzon rájuk, amikor jött a bomba és srappnell.

Jellemző a barbarizmusra, jellemző korunk erkölcsére, jellemző egy nagyhatalom vezéreire, hogy ártatlan csecsemőket, tehetetlen öregeket kórházak betegeit

sem kimélik. Totális háború, ahol senki sincsen biztonságban.

Varsó milliós lakossága tudja és ismeri már a borzalmakat. Sközöttük a sokszázezer varsói és lengyel zsidó. 1

— Chasam Szofer” emlékünnepe a cluji Jesiván. Vasárnap délután 5 órakor zajlott le rendkívüli nagy érdeklődés mellett a kolozsvári „Chasam Szofer” Jesiva Gen. Poetas-utcai Bethámidrásában a nagy pozsonyi gaon halálának évszázados emlékünnepe. Az ünnepségen megjelent a cluji zsidó társadalom színe-java, hogy lerójják kegyeletüket a Tóra világhírű zászlóvivője iránt. A zsufolásig megtelt teremben Glasner Akiba főrabbi által tartott Sijum Misnájot és rövid misnabeli értekezést. Az ezt követő „Szüdaith Micvo” közben Fisch Sándor a Jesiva kuratóriuma nevében üdvözölte a megjelenteket, majd Glasner Akiba főrabbi emelkedett szólásra. Rábénu Mose Szofer életének és működésének rövid jellemzése után az erre az alkalomra a talmudismerő hitközségi tagoknak kiosztott téziszról talmudi diszertációt adott elő. Simon Blokszenheim dájén a Chaszam-szofernek a zsidó világban elfoglalt nagy tekintélyéről és hatásáról tartott beszédet. Glasner Juda rabbi, a cluji Chaszam-szofer Jesiva vezetője szép beszédben hódolt a gaon emlékének, akinek ő is egyik unokája. — Léb Káhn apahidai, Löwinger páncélcsehi, Mendel Léb Gottlieb és Perek Stroli rabbi felszólalásai után Fisch Sándor, mint a pozsonyi jesiva egykori hallgatója mondott pohárköszöntőt.

Jó izletes

orth. kóser házikoszl

kihordásra is

Berger bodegájában

Timișoara IV. Preier 2.

Hét-ről-hét-re

Jeruzsálem. — A Jewish Agency gazdasági tanácsot (Economic Council) alekített Palesztinában, amely a zsidó gazdaság problémáival (mezőgazdaság, ipar, hitel és export, szállítás, stb.) hivatott foglalkozni. A tanácsnak a palesztinai zsidó gazdasági élet prominens személyiségei a tagjai. A Jewish Agencynek gazdasági bizottságai, amelyek az egyes gazdasági ágak ügyeivel foglalkoznak, e tanács alárendelt szerveivé alakultak át. — Az angol főbiztosnak Tel-Aviv és Haifa környékén tett látogatása alkalmat nyújtott a zsidó telepeknek és orab falvaknak Nagy-Britannia iránti lojális érzéseik megnyilvánítására. Szimpátia-tüntetéseket voltak Dzsennin környékén is, amely hosszú ideig a terrorizmus főszékhelye volt.

London. — A The Jewish Chronicle című londoni lap megállapítja, hogy azon a napon, amikor Anglia hadiállapotba lépett, dacára azoknak a komoly nézeteltéréseknek, amelyek a cionisták és az angol kormány között állottak fenn a Fehér Könyv miatt, — jelentős fordulat állott be a Palesztina-kérdés megítélésében. Semmi kétség sem fér ahhoz, hogy milyen pozíciójuk lesz a cionistáknak, illetve a palesztinai zsidóknak a háboruban. Erre nézve világosan utal Weizmann levele, aki pompás politikai érzékkel tudott különbséget tenni a kormány és a palesztinai zsidóság közötti „nézeteltérések” és az alapvető életelvek között, amelyek ezonosak az angol és a cionista felfogás számára. — Dr. Eduard Benes, a volt csehszlovák köztársasági elnök, felhívást intézett a Palesztinában élő volt csehszlovák állampolgárokhoz, akik túlnyomórészt zsidók, hogy az angliai és franciaországi cseh légió mintájára, Palesztinában is alakítsák meg a cseh légiót. Csehszlovákia feltámasztása érdekében.

Parizs. — Az American Jewish Joint Distribution Committee Párizsban működő európai irodája táviratot kapott a varsói Joint irodától, amelyben 200 ezer dollár sűrűs átutalását kéri a rettenetes zsidó nyomor enyhítésére. A Joint illetékes tényezői nyomban intézkedtek a varsói segélykérés azonnali teljesítése irányában. A Joint már előzőleg is jelentős összegeket küldött Lengyelországnak az ottani zsidó betegsegélyző, árvagondozó és egyéb jóléti intézmények tevékenységének további lehetővé tétele céljából.

Tel-Aviv. — A palesztinai revizionista katonai szervezet, az „Irgun Zevai Leumi” vezetősége közli, hogy az organizáció feladja a terror politikáját és hajlandó harcolni Nagy-Britannia oldalán a demokráciák győzelmére és a hitlerizmus bukására, egyúttal pedig a palesztinai nagy zsidó állam érdekében. — A Tigerhill ható 1200 zsidó menekültjét, mint ismeretes, Tel-Aviv közelében angol rendőrhajók megtámadták. A gőzös azóta befutott Tel-Aviv kikötőjébe, az utasokat pedig Sarafand gyűjtőtáborában helyezték el. Ezeket néhány heti fogvatartás után, az elmúlt napokban szabadlábra helyezték.

Berlin. — A napokban amerikai újságírók főkértek a rigai német követséget sajtóattaséját és megkérdezték tőle, mi igaz a hírből, hogy a német kormány követségei és konzuljai után felhívta a zsidó orvosokat és technikusokat, hogy térjenek vissza a birodalomba és teljesítsenek hadiszolgálatot. Az áttasé kijelentette, hogy ilyen intézkedés nem érkezett a rigai követséghez, jöllehet Rigában számos menekült zsidó orvos és technikus tartózkodik. Ő maga hihetetlennek tartja a külföldi újságok által közölt ilyen természetű híreket. — Az amszterdami „Nieuwe Rotterdamsche Courant” berlini tudósítása szerint a németországi zsidóknak eltiltották, hogy este nyolc óra után az utcákon mutakozzanak. Minden valószínűség szerint rövidesen munkaszolgálatra fogják őket leistromozni.

Varsó. — Súlyos és tragikus probléma azoknak a gyermekeknek a sorsa, akiknek szülei meghaltak a lengyel városok bombázása következtében. Sok csecsemő van közöttük. Lépten-nyomon láthatók zsidó gyermekek a romok között, akik anyjukat és apjukat keresik. Sokat közülük a lengyel katonák vettek oltalmukba. De azóta, hogy a lengyel csapatok visszavonultak, nincs ki törődni velük. A háború utolsó napjaiban a legveszélyesebb hadizónákban tartózkodtak. Varsói vélemény szerint a főváros ostroma alatt többszáz halt meg naponta ezen gyermekek közül.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

— ÖTMILLIÓ DOLLAROS AMERIKAI KÖLCSÖN PALESZTINÁNAK. A The New Palestine című newyorki lap egyik legutóbbi számában Louis Lipsky, a neves amerikai cionista vezér cikket közöl a palesztinai országépítési és a cionista mozgalom jelenlegi helyzetéről és feladatairól. Többek között a következőket írja: „Miként 1914-ben, úgy ma is az amerikai zsidóságra hárul a legnagyobb felelősség a cionista alapokért és a palesztinai építő munkáért. Az elmúlt 25 év alatt Palesztina olyan erővé nőtte ki magát, amely biztosítani képes a zsidó pozíciók szilárdságát. De ez az erődítmény és szentélye a zsidó életnek, ez a központja a zsidó reményeknek ma inkább van ráutalva az amerikai zsidóság szervezett segítségére, mint bármikor eddig. A Keren Kajemet és a Keren Hajjesod rendes költségvetésén kívül ötmillió dolláros nemzeti kölcsönre van szükség ahhoz, hogy eleget tehessünk a helyzetből adódó feladatoknak. Tekintet nélkül arra, hogy Washingtonba helyezik-e át hivatalosan a cionista vezetőség központját, vagy sem, a cionista vezetés és tevékenység központja ténylegesen már most az Egyesült Államokba helyeződött át. Sokat várnak most az amerikai zsidóságtól. Legyünk elég erősek ahhoz, hogy megfelelhessünk a nagy várakozásnak.

— HOGYAN FOLYT LE A TOBOROZÁS PALESZTINÁBAN. Jeruzsálem. A Palkor távirati iroda érdekes részleteket közöl a palesztinai toborozás lefolyásáról. Az első napon mintegy huszezer ember jelentkezett. Az ecélből felállított irodák zsufolásig megteltek úgy, hogy újabb jelentkezési helyeket kellett felállítani. A jelentkezők a jövendő minden rétegéből rekrutálódtak, így többek között az Agudasz Jisroel soraiból is. Órákon át hatalmas tömegek várakoztak az irodák előtt, hogy felajánlják szolgálataikat. Egyetlen nap alatt, 70 ezer önkéntes jelentkezett. Az önkéntesek között sok volt katonatiszt van, akik különböző országok hadseregeiben szolgáltak a világháború alatt és a háború utáni években is. Szeptember 12-ikén megkezdődött az önkéntesek katonai kiképzése. A palesztinai katonai hatóságok tartalék-csapatokat szándékoznak felállítani. A jelentkezőknek mintegy 90 százaléka aktív katonai szolgálatra jelentette be magát. Az Emek Jezreelben a kibbucok összes tagjai jelentkeztek. Egyes jelentkezési irodáknál egész családok jelentették be magukat. Az ünnepnapok alatt szünetelt az önkéntesek regisztrálása, de azután folytatódott.

— A HÁBORU ALATT TESTVÉRI VISZONY ALAKULT KI A LENGYELEK ÉS ZSIDÓK KÖZÖTT. (Párizs.) A zsidóknak a lengyelországi háborúban tanúsított magatartásáról, a jelentések egyöntetűen megállapítják, hogy a háború ideje alatt testvéri viszony alakult ki a lengyelek és a zsidók között. A lengyel és a zsidó katonák között tökéletes volt a bajtársi kapcsolat és a polgári lakosság körében is ugyanez volt a helyzet. Eltűntek az összes régebbi ellentétek és a kölcsönös barátság és segítőkészség szelleme kerekedett felül. Prusinski, a híres lengyel költő egyik rádióbeszédében többek között a következőket mondta: „Ha egy hetvenéves zsidót látok ásó fölé hajolva, vagy ha öreg zsidó asszonyokat látok, akik a legnehezebb önkéntes munkálatokat vállalják magukra a mi harcunkban, mélyen érzem és voltaképpen csak most tudom, mit jelent az, ha egy nép egységes.”

— ÉRTESÍTÉS. Tisztelettel közlöm, hogy az angol-német-héber nyelv órákat és kereskedelmi levelezést új lakásomon, Rimanóczy-utca 4. sz. a. folytatom. Weisz Kálmán.

H-U-M-Ö-R

EGY FIZETÉSKÉPTELEN HALALA

Egyik hitsorsos bejelenté a fizetesképtelenség hítelezőinek és rá két hétre hirtelen meghal. A rabbi nagy gyászbeszédet tart és többek között így mondja:

— Bizony bizony híveim, elhunyt testvérünk vezetője nagy veszteséget jelent számunkra...

Odaszól erre egyik hallgató a másikkhoz:

— Mi az, hát a rabbinknak is tartozott?

A RABBI SZERÉNYSÉGE

Egyik hírnevesnek mondott csodarabbink az ünnepek végeztével még sokáig imádkozott és ezután számos híve lekérte az induló vonatot. Az egyik korábbi városka hívei, akik nála voltak, megkérte, hogy valamivel hamarabb végezzen, mire rövidesen azt válaszolta kérésükre:

— Inkább változtassa meg az államvasut a menetrendet...

AZ IDEGES EMBER LOGIKÁJA

Egyik embert megkérdezték, aki nagyon ideges volt, hogy szereti-e a kis gyermekeket?

— Nem mindegyiket — válaszolta.

— Hát melyiket szereti?

— Azokat, akik kiabálnak...

— És miért?

— Mert azokat azonnal elviszik.

EGY ZSIDÓ ÜZLETI SZELEME

— Én tudom, hogy mivel lehetne nagy üzlet csinálni. Vegyünk a város végén egy földdarabot, építsünk rajta egy műtemetőt, sírboltokkal, sírkövekkel, mauzoleumokkal, egyszerűen mindent, ami egy temetőhöz szükséges. Ennek kővetkeztében a temető környező földek, telkek nagy értékesítőknél szenvednek. Ekkor egy részvénytársaságot alapítunk, amely ezeket a telkeket egészen alacsony áron összehűsíti. Amikor ez is megtörtént, akkor leromboljuk a műtemetőt és az összehűsített telkeket drágán eladjuk. Ez lenne egy „üzlet”...

EGY IRÓ PANASZAI...

Lapunk szerkesztőségébe feljött egy fiatal író panaszkodott, hogy témáit elirták már előle.

Azt válaszolta egyik szerkesztőnk:

— Nincs abban semmi különös, — minden íróban voltak rossz írók...

A LEGNAGYOBB SZERENCSETLENSÉG

A legnagyobb szerencsetlenség — mondja egy ismert humorista — ami egy férfit érhet az, ha nőnek tartanak róla semmit, még a felesége sem — amihez különben nem kell sok.

EGY KESERŰ VENDÉG

Szellemességéről ismert urat meghívnak egy családba, ahol a ház asszonya kedveségből zongorához ül és így fordul a vendéghez:

— Hallottam. Ön szereti a zenét...

— Ugy van — feleli az ur — de ez nem tesz semmit, csak játsszék asszonyom nyugodtan.

GUT ÉS GÜT...

A telavívi iskolában a tanító kihív egy kis nebulót és felirat vele a táblára egy „g”, egy „ü” és egy „t” betűt.

— Most olvasd el — mondja neki.

A kisfiú elolvassa:

— Güt.

A tanító szelíden rászól:

— Dehogyan is güt. Mi a középső betű?

— U.

— Helyes. Tehát olvasd el az egészet.

A kisfiú olvassa:

— Güt.

— Ejnye fiam, — türelmetlenkedik a tanító — mondd meg mégégszer, mi a középső betű?

— U.

— Na látod. Olvasd el tehát az egészet.

A kisfiú olvassa:

A tanító most már dühös és rákiált:

— Te, ha nem olvasod el rendesen, visszaváltok Galiciába, ahonnan jöttél. Na, olvasd el mégint.

A gyerek most már talán a fenyegetéstől megijedve olvas:

— Güt.

— Na siehste — mondja a tanító — e sajtó es güt.